

T.C.

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

**SES EĞİTİMİNDE DİKSİYON EĞİTİMİNİN EKSİKLERİ
ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA**

Hasan SARITAŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Mustafa Hilmi BULUT

SİVAS

2019

**SES EĞİTİMİNDE DİKSİYON EĞİTİMİNİN EKSİKLERİ
ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA**

Hasan SARITAŞ

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin Güzeli Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı
Müzik Eğitimi İçin Öngördüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Olarak Hazırlanmıştır.

Prof.Dr. Mustafa Hilmi BULUT

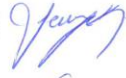
SİVAS-2019

KABUL VE ONAY

Hasan SARITAŞ'ın hazırlamış olduğu “Ses Eğitiminde Diksiyon Eğitiminin Eksiklikleri Üzerine Bir Çalışma” başlıklı bu çalışma, 31.05.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından, “Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Müzik Eğitimi Bilim Dalı”nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Dr.Öğr.Üyesi Gamze KÖPRÜLÜ

(Jüri Başkanı)

Prof.Dr.Mustafa Hilmi BULUT

(Danışman)

Dr.Öğr.Üyesi Duygu ULUSOY YILMAZ

(Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../

Doç.Dr. Fatih KARAKUŐ

Enstitü Müdürü

ETİK SÖZÜ

Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez Yazım Kılavuzu (Yönerge)'nda belirtilen kurallara uygun olarak hazırlamış olduğum bu tez çalışmada;

- Bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere, bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu ve atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- Bütün bilgilerin doğru ve tam olduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Tezin herhangi bir bölümünü, Cumhuriyet Üniversitesi veya bir başka üniversitede, bir başka tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

...../...../2019

Hasan SARITAŞ

ÖZET

SARITAŞ, Hasan. Ses Eğitiminde Diksiyon Eğitiminin Eksikleri Üzerine Bir Çalışma, Yüksek Lisans, 2019.

Bu araştırmada ortaokul öğrencilerinin müzik derslerinde almış oldukları diksiyon eğitimi araştırılmıştır. Çalışmanın amacı, ortaokullarda müzik dersi alan öğrencilerin Türkçe'yi düzgün kullanabilme, sözcükleri doğru telaffuz edebilme ve çocuk şarkılarındaki sözlerin kullanımı yoluyla diksiyonlarını geliştirebilmelerini sağlamaktır.

Araştırma betimsel niteliktedir. Problemi belirlemek ve problemle dolaylı ya da dolaysız şekilde ilgili kaynaklara ulaşarak, problemin çözümüne nitel olarak katkı sağlayacak bilgileri toplamak için literatür taraması yapılmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama aracı, 2017-2018 öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim okullarından biri olan Sivas merkez köyde bulunan Yıldız Ortaokulu'ndaki 12 öğrenciye uygulanmıştır. Öğrencilerin diksiyon eksikliklerini gidermek (konuşma becerilerini geliştirmek) amacıyla 5 hafta süren gevşeme, duruş, solunum, rezonans, fonasyon, artikülasyon konularını içeren ses eğitimi çalışmaları uygulanmıştır. Bireysel olarak verilen ses eğitimi çalışmaları sonrasında uygulanan ses eğitimi dersinin etkililiğine ilişkin ortaokul öğrencilerinin görüşlerini almak üzere yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çalışmaya ilişkin veriler bilgisayara aktarılmıştır. Görüşmelerden elde edilen nitel verilerin analizinde ise içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

Sonuç olarak ses eğitimi çalışmalarının ortaokul öğrencilerinin diksiyon eksikliklerini gidermeye (konuşma becerilerine) yönelik olumlu yönde etkisi olduğu ve bu konudaki farkındalıklarına katkısı olduğu görülmüştür. Bu sonuçlardan yola çıkarak ses eğitimi çalışmaları uygulanarak ortaokul öğrencilerinin diksiyon eksikliklerini gidermeye (konuşma becerilerinin geliştirilmesine) yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Ses Eğitimi, Diksiyon Eğitimi, Çocuk Şarkıları, Ortaokul Öğrencileri.*

ABSTRACT

SARITAŞ, Hasan. Müzik Education In Secondary School's Music Education Summary, Master's Thesis, Sivas, 2019.

In this study, the diction training of the secondary school students was investigated. The aim of the study is unable the students in the junior high school music lessons to improve their diction by using the Turkish properly, pronouncing the words correctly and using the lyrics in children's songs. The Secondary School sample of the study is composed by Yıldız Ortaokulu.

The research is descriptive. Literature scanning was made for determining the problem and gathering informations which contribute the solution of the problem qualitatively by reaching sources of the problem directly or indirectly. Collecting information which was made in the research, was applied to 12 students who study in the Yıldız middle school which is connected to Ministry of Education in 2017-2018 teaching years and is incenter village of Sivas. Voice training studies which include the issues of relaxation, stance, respiratory, resonance, phonation, articulation and lasts 5 weeks have been applied for disqualifying of students' diction (improving speaking skills). Semi-structured interview form has been used for taking opinions of middle school students about efficacy of voice training lesson which has been applied after sound education studies individually. The study data was transferred to computer. Content analysis method was used in analyzing qualitative data which was obtained from interviews.

As a result, it was seen that the sound education studies had a positive effect on the elimination of diction (speaking skills) middle school students. Based on these results, sound training studies were conducted and suggestions were made to eliminate diction (improving speaking skills) in secondary school students.

Keywords: *Secondary School, Music Education, Diktation, Children Songs, Voice Training, Diction Training, Middle School Students.*

ÖNSÖZ

Ses eğitimi, müzik eğitimi sürecinde önemli bir basamaktır. Dolayısıyla ses eğitiminde şarkı ve şan eğitiminin yanı sıra, kişilerin his ve fikirlerini beyan edebildikleri ilk iletişim kanalı olan dil ve konuşma eğitimi de yer almaktadır. Ses eğitimi sürecinde sadece nefes, rezonans, ses üretme-yayma çalışmaları değil aynı zamanda konuşmaya yönelik birçok çalışma yapılmaktadır (Evren, 2011). Yani ses eğitime yönelik yapılan uygulamalar aynı zamanda konuşma becerilerinin geliştirilmesi yani diksiyon bozukluklarının düzeltilmesi açısından önemlidir. Bu süreçte Türkçe ya da Yabancı dilde bir eserin icrasında telaffuz sorunları, yanlış nefes alma veya duruş bozuklukları, söyleme farklılığından kaynaklanan yöresel ağız/şive gibi durumlar eserin anlaşılabilirliğini etkilemekte ve bu durum Türkçenin fonetiğine uygun konuşulmamasına sebep olmaktadır (Evren, 2011). Bu sebeple yapmış olduğumuz çalışmada ortaokul öğrencilerinde mevcut müzik eğitiminin önemli bir basamağı olan ses eğitiminde, çocuk şarkılarındaki sözlerin kullanımı yoluyla diksiyonlarını geliştirebilmelerine yönelik uygulamalar yaparak Türkçeyi düzgün kullanabilme, sözcükleri doğru telaffuz edebilme gibi ses eğitimi boyutunda hedeflenen davranışlara ulaşılabilirliği artırmak amaçlanmıştır.

TEŞEKKÜR

Araştırma sürecinde bilgi ve tecrübesiyle bana yol gösteren, zamanını ve yardımını benden esirgemeyen çalışmalarımı titizlikle inceleyip kontrol eden değerli danışmanım Sayın Prof. Dr. Mustafa Hilmi BULUT'a verdiği emek ve göstermiş olduğu sabırdan dolayı teşekkür ediyorum.

Görüşleri ve fikirleri ile tez sürecime destek olan branş öğretmenim Öğrt.Üyesi Dilek MOĞULBAY'a üzerimizde emekleri olan Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı Öğretmenlerine; verilerin toplanmasında yardımcı olan Yıldız Ortaokulu öğrencilerine teşekkür ediyorum.

Lisansüstü öğrenimim boyunca bana her zaman destek olan anneme, babama, kardeşlerime ve sevgili eşim Buket SARITAŞ'a sabırları ve anlayışlarından dolayı sonsuz teşekkür ediyorum.

Hasan SARITAŞ

SİVAS, 2019

İÇİNDEKİLER

ETİK SÖZÜ.....	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT.....	III
ÖNSÖZ.....	IV
TEŞEKKÜR.....	V
İÇİNDEKİLER	VI
TABLolar LİSTESİ.....	VIII
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	IX

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.2.1. Araştırmanın Problem Cümlesi	2
1.2.1.1. Araştırmanın Alt Problemleri.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Sayılıtlar	3
1.5. Sınırlılıklar	4
1.6. Tanımlar	4

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. Ses	6
2.2. Ses Eğitimi	12
2.4. Ses ve Konuşma	15
2.4. İlgili Araştırmalar	17

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM.....	20
3.2. Evren - Örneklem (Çalışma Grubu)	20
3.3. Veri Toplama Araçları	21

3.3.1. Öğrenci Görüşme Formu.....	22
3.3.2. Ses Eğitimine Yönelik Uygulama Basamakları	23
3.4. Verilerin Analizi.....	24

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM.....	35
----------------------------------	-----------

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	47
5.1. Sonuçlar.....	47
5.2. Öneriler	50

KAYNAKÇA	52
EKLER.....	56
EK-1 ÖĞRENCİ GÖRÜŞME FORMU.....	56
EK-2 İZİN BELGESİ.....	58
EK-3 ESER NOTALARI.....	59
ÖZGEÇMİŞ.....	67

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Öğrencilerin cinsiyete göre dağılımları.....	21
Tablo 2. Doğru yerde ve biçimde soluk alma davranışlarının gelişimine ilişkin Alt Tema ve Kodlamalar.....	36
Tablo 3. Solunum kontrolü sağlama davranışlarının gelişimine ilişkin Alt Tema ve Kodlamalar	37
Tablo 4. Konuşmaya doğru atak ile başlama davranışlarının gelişimine ilişkin Alt Tema ve Kodlamalar.....	38
Tablo 5. Sesi doğru rezonans bölgesinde büyütme davranışlarının gelişimine ilişkin Alt Tema ve Kodlamalar	40
Tablo 6. Konuşmada anlaşılabilirlik (artikülasyon) sağlama davranışlarının gelişimine ilişkin Alt Tema ve Kodlamalar	41
Tablo 7. Konuşmada yöresel şiveyi (diyalekt) kullanmama davranışlarının gelişimine ilişkin Alt Tema ve Kodlamalar	42
Tablo 8. Vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme davranışlarının gelişimine ilişkin Alt Tema ve Kodlamalar	43
Tablo 9. Konuşmayı doğal, rahat ve canlı sürdürme davranışlarının gelişimine ilişkin Alt Tema ve Kodlamalar	44
Tablo 10. Konuşma sırasında jest ve mimikleri doğru ve uygun şekilde kullanma davranışlarının gelişimine ilişkin alt tema ve kodlamalar.....	45
Tablo 11. Konuşma süresince kendinden emin bir duruş, tavır sergileme davranışlarının gelişimine yönelik Alt Tema ve Kodlamalar	46

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Leonardo Da Vinci, boyun anatomisi.....	8
Şekil 2. Solunum sistemi (respiratör sistem).....	9
Şekil 3. Titreşim sistemi (vibratör).....	10
Şekil 4.Yansıtıcı Sistem (Rezonatör).....	11
Şekil 5. Ses Eğitim Sürecinin Solunum Öğesine Dönük Model	35
Şekil 6. Ses Eğitim Sürecinin Fonasyon Öğesine Dönük Model	38
Şekil 7. Ses Eğitim Sürecinin Rezonans Öğesine Dönük Model	39
Şekil 8. Ses Eğitim Sürecinin Artikülasyon Öğesine Dönük Model	41
Şekil 9. Ses Eğitim Sürecinde Beden Dili Kullanımına İlişkin Model	45

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Bu bölümde; araştırmanın problem durumuna, amacına, problem cümlesi ve alt problemlerine, önemine, sayıltılarına, sınırlılıklarına ve tanımlarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Müzik, insanların var oluşu ile birlikte tarih boyunca toplumları ilgilendiren, zamana ve mekana göre eğitimi, kültürü ve bir toplumun gelişmişlik düzeyini de etkileyebilecek derecede değişik işlevleri olan bir bilim ve sanat dalıdır (Küçüköncü, 2012).

Farklı işlevleri olan müziğin; kişisel, kitlesel ve kültürel işlevlerini, Uçan (1994) şöyle açıklar; Müziğin kitlesel anlamda işlevleri; bireyin toplumla ve toplumun farklı toplumsal kesimlerle tanışma, anlaşma, kaynaşma, paylaşma, yaklaşma, işbirliği, birleşme ve bütünleşmesini sağlamaktır. Müziğin kültürel anlamda işlevleri; bir topluma ait kültürü arttırmak, taşımak ve nesilden nesle aktarmaktır. Müziğin kişi üzerindeki işlevleri ise; bireyin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel yapıları üzerinde müziksel uyarılma ve tepkide bulunma biçimleri ile olumlu izler bırakmaktır. Yani müzikle bireyin farklı öğrenme alanlarına yönelik becerileri gelişir.

Her millet muasır medeniyetler seviyesine ulaşmak için bunu yaratacak nitelikli insan gücüne ihtiyaç duymaktadır. Bu ise eğitim ile mümkündür. Eğitimin amacı; bireye ve topluma değer yaratarak, bir ülkenin geçmişi ile geleceği arasında köprü olmasıdır. Kültürler, toplumlar arası köprü olmadıkça ilk akla gelen disiplinlerden biri de müziktir. Müzik eğitimi ise; müziği var eden ana öğelerin koordinasyonu ile bireyin doğrudan yaşantıları yoluyla müzikte hedeflenen davranışları geliştirme süreci olarak tanımlanmaktadır (Çuhadar, 2016). Müzik eğitiminden önemli basamaklardan biri bireysel ses eğitimidir. Ses eğitimi dersi içeriğini; doğru soluk alma-tutma-verme yani nefes tekniği ile nefes ve ses arasındaki bağı güçlendirme ve sesin özelliği ile ses-söz uyumunu içermektedir. Dili doğru ve etkili kullanarak güzel konuşma, vokal ve konsonların doğru boğumlanması, ses eğitiminin temel kuralıdır (Perçin, 1999). Mesleği konuşmayla doğrudan ilgili olan kişiler toplum önünde kendini ifade etmektedirler. Hitap ettikleri kişilerin anlatılanı dinlemesi için anlatıcının konuştuğu dili ve sesini doğru ve etkili kullanması önemlidir. Bu doğrultuda, ses eğitiminin diksiyonda da

önemi büyüktür. Ses eğitiminde dil-konuşma ögesi; sözlü müzik yapıtının iyi yorumlanabilmesi, kullanılan dilin tüm ayrıntıları ile bilinmesi açısından önemlidir (Çevik, 1999). Konuşma ve müzik dili; bir milletin, toplumun kültürünün, yaşam tarzının, gelişmişlik düzeyinin bir âyinesi olup bir milletin tanıtılmasında da en büyük etkidir (Perçin, 1999). Bu nedenle ses eğitimi ile konuşma becerisinin (diksiyonun) ayrı düşünülemeyeceği, bütünsel olduğu söylenebilir.

Bu doğrultuda ses eğitimi çalışmaları sonucunda, diksiyon eksikliklerinin giderilmesine yönelik ilköğretimin ikinci kademesi olan ortaokul öğrencilerinin görüşleri nelerdir?" sorusuna yanıt bulmak amacıyla, ses eğitiminde yeterince önem verilmediği düşünülen diksiyon çalışmalarının olası eksikliklerinin neler olduğunu tespit etmek hedeflenmiştir. Konuşma; seslendirme, iletişimde karşı tarafa etkinliğini gösterme, kendini ifade etmede en çok dikkat çeken unsurdur. Bu nedenle ses eğitimi ile konuşma becerisini geliştirme yani diksiyon eğitimi eksikliğini gidermeye odaklanılmıştır. Böylelikle çalışmamızı gerçekleştirdiğimiz iki kültür arasına sıkışmış olan, iki şehir (Sivas-Tokat) arasında bulunan Yıldız Beldesinde yaşayan öğrencilerde; konuşmada, şarkı söylemede, eser seslendirmede günlük hayatta kullandıkları yöresel ağız ve şiveden kaynaklı yansımaları en aza indirmek, seslendirdikleri şarkı ve eserleri olması gerektiğine en yakın şekilde icra etmelerini sağlamak amaçlanmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ses eğitimi uygulamalarının diksiyon eksikliklerinin giderilmesine (konuşma becerisinin geliştirilmesine) yönelik etkisini araştırmaktır.

1.2.1. Araştırmanın Problem Cümlesi

Bu araştırmanın temel problem cümlesi: "Ortaokul öğrencilerinin ses eğitimi uygulamaları sonucunda, diksiyon eksikliklerinin giderilme durumları nedir?" şeklinde ifade edilmiştir.

1.2.1.1. Araştırmanın Alt Problemleri

1. Ortaokul öğrencilerinin müzik eğitim süreçlerinde aldıkları ses eğitim çalışmaları ile ilgili olarak;

1.1.Ortaokul öğrencilerinin ses eğitim uygulamaları sonucunda solunum boyutuyla ilgili görüşleri nelerdir?

1.2. Ortaokul öğrencilerinin ses eğitim uygulamaları sonucunda fonasyon boyutuyla ilgili görüşleri nelerdir?

1.3. Ortaokul öğrencilerinin ses eğitim uygulamaları sonucunda rezonans boyutuyla ilgili görüşleri nelerdir?

1.4. Ortaokul öğrencilerinin ses eğitim uygulamaları sonucunda artikülasyon boyutuyla ilgili görüşleri nelerdir?

1.5. Ortaokul öğrencilerinin ses eğitim uygulamaları sonucunda beden dilini kullanımı ile ilgili görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

İnsan sesi doğuştan var olan, temel konuşma ve anlaşma için gerekli her türlü yapıyı barındırmaktadır. Bu sesin; etkili, güzel ve doğru bir konuşma olabilmesi için iyi eğitilmesi gerekmektedir (Kartal, 2007). Bu doğrultuda; ses eğitimi sürecinde, her bir bireye uygun çalışma yöntemleri belirlenip, önceden planlanarak birebir uygulanması gerekmektedir. Bireyin ses ve konuşma problemlerinin giderilmesinde ancak bu şekilde daimi bir başarı elde edilebilmektedir (Evren, 2011). Bu durumda müzik eğitimi kapsamında yer alan ses eğitimine çok yönlü bir nitelik kazandırılmaktadır. Bu araştırmada, ortaokullarda müzik eğitim sürecinin en önemli basamaklarından biri olan olan ses eğitiminde hedeflenen davranışlara ulaşabilirlikte, diksiyon eğitimi boyutundaki eksiklikleri tespit ederek sürece katılan öğrencilerin görüşlerini sunması açısından önemlidir.

1.4. Sayılılar

Bu araştırmada aşağıda sıralanan temel sayılılardan hareket edilmiştir:

- 1.Öğrenciler, görüşme formunda yer alan soruları güdülenmiş olarak ve içtenlikle yanıtlamışlardır.
2. Araştırmanın öğrenciler için uygun olup, yeni görecekleri ses egzersizi ve dil geliştirme egzersizleri bakımından ilk haftalarda yabancılık çekebilecekleri varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. Kapsam açısından; araştırma, çeşitli ses egzersizleri, diksiyon egzersizi çalışmalarını ve hedeflerin amacına uygun Türkçe ve İngilizce şarkılarla,
2. İlköğretim Genel Müdürlüğüne bağlı, Sivas'ın Yıldız Beldesindeki, Yıldız Ortaokulu'nda öğrenim gören 12 öğrenci ile 2017-2018 eğitim-öğretim yılı içerisinde bu çalışma yapılmıştır.
3. Araştırmada, çağdaş öğretim programı kazanımlar ve hedef davranışlar bölümleri kapsamında incelenmiştir; içerik, öğretme durumları, sınamaya ölçme durumları değerlendirme işlemleri bölümleri incelemenin dışında tutulmuştur.

1.6. Tanımlar

Ses Eğitimi: Ses eğitimi; kişinin sesini ve konuşmasını doğru, etkili ve güzel kullanabilmesine yönelik beceriler kazandırıldığı disiplinler arası bir alan eğitimidir. Tanımda vurgulanan "doğruluk"; anatomi ve fizyolojiye, dil ve müzik niteliklerine uygunluğu, "güzellik"; söyleme şeklindekisenkron ve ölçülebilir becerilerdeki dengeyi, "etkililik" ise, hitap edilen kişide bırakılan izi nitelendirmektedir (Töreyin, 2008).

Diksiyon: Konuşma için gerekli sesin oluşturulma basamağındaki nefesten, sesin oluşması ve bu seslerin ağız içi bölgelerdeki artikülasyon noktalarında şekillenerek, kelimelerin oluşturulmasına kadar bir çok aşama ile bağlantılı alandır (Töreyin, 2008).

Egzersiz : Hangi alanla ilgili ise alıştırma anlamı taşımaktadır.

BÖLÜM II

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde; ses, ses eğitimi ve konuşma eğitimi kavramları, yapısı, özellikleri ile ilgili çalışmaların kuramsal kısmına kaynaklık edecek şekilde alan yazın taraması sunulmuştur.

2.1. Ses

Müziksel söylemenin bütün türlerinde kullanılan ve sonuçta bir ürün olan insan sesini ve bu sesi meydana getiren ses sistemini incelemeyen önce fiziksel anlamda sesin tanımı ve oluşumu üzerinde durmak gerekmektedir.

Önen (2007), sesi titreşen cisimlerin etkisi ile oluşan ses dalgalarının kulak üzerinde yarattığı etki olarak tanımlamaktadır. Sesin özellikleri; sesin yüksekliği, sesin tınısı, sesin şiddeti olarak incelenmektedir.

Sesin frekansı (yüksekliği); bir saniyedeki titreşim sayısı olup, birimi hertzdir. Glottisin bir saniyedeki açılma-kapanma sayısı olan fundamental (bazal) frekans, ölçülebilen matematiksel bir değerdir ve F_0 ile gösterilir. Fundamental frekans erkeklerde yaklaşık 100–150 Hz, kızlarda ise yaklaşık 150–250 Hz arasında olup, F_0 'ın işitsel karşılığı perdedir (Yelken, 2005).

Sesin tınısı, sesler arasındaki renk farkıdır. Bu fark müzikal seslerin farkları ile ilgilidir. Tını yani renk farkı ile aynı sesi çıkaran iki ayrı kişinin sesleri ya da aynı sesi basan iki ayrı sazın hangi sazlar olduğu anlaşılıp, ayırt edilebilir (Özkan, 1990).

Sesin şiddeti ise sesin kulağımıza yaptığı etkidir. Sesin şiddetinin değişmesi; ses tellerinin titreşen dokusunun boyutları, kas gücü, esnekliği ve gerginliği, soluk basıncı, rezonans odaklarının anatomik biçimi ile ilgilidir (Cura, 1990).

Ses; titreşimlerin kulağa iletilerek, kulaktaki işitme sinirleriyle beyni uyarıcı etki yaratan fiziksel bir olay olup, sesin oluşabilmesi için bu etkiyi yaratan bir kaynak, uyarıcı

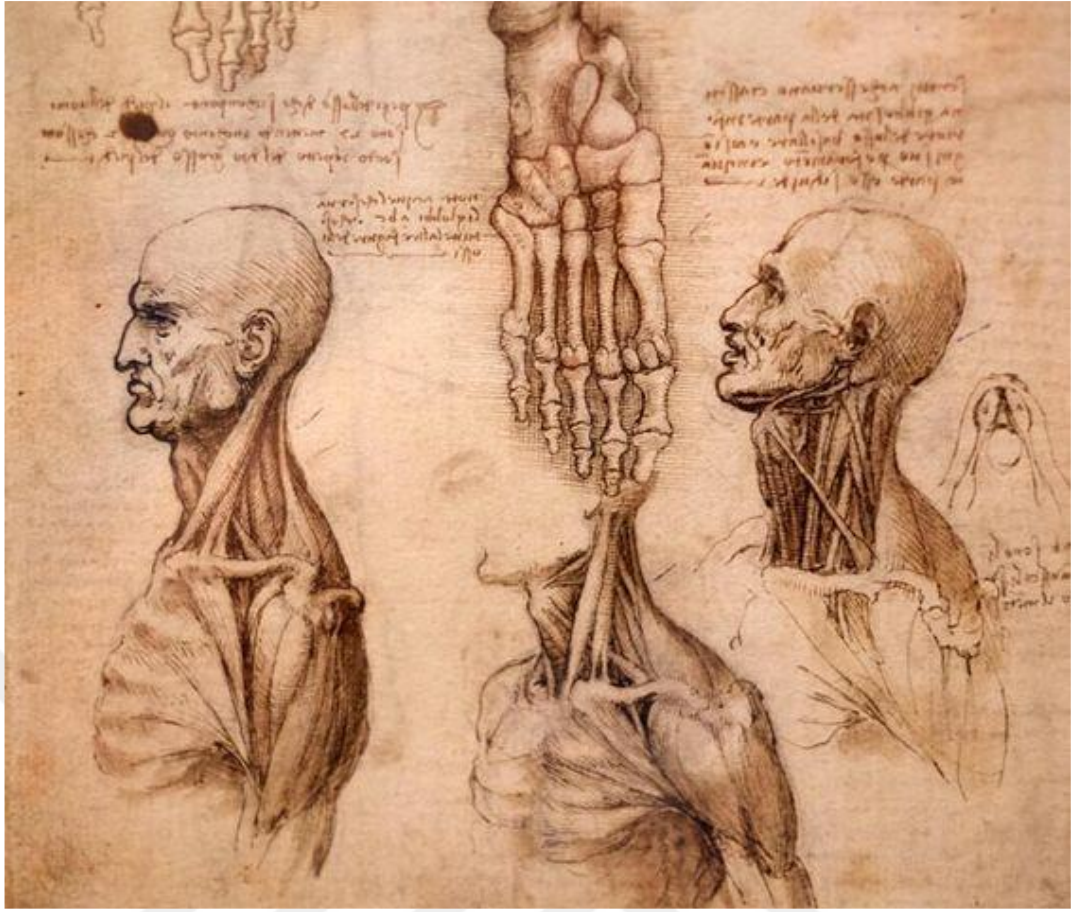
etkinin kulağa taşınmasını sağlayan yapılar ve ayrıca bu etkiyi saptayacak kulak ve beyin gereklidir. Ses ancak bu üç öge sayesinde var olup, bunlardan birinin yoksunluğunda ses de olmamaktadır (Çevik, 1999).

İnsan; hava basıncı sağlayan, sesi üreten ve yansıtarak düzenleyen organ ve yapıların koordineli çalışması ile oluşmaktadır (Say, 2001).

"İnsanlar his ve fikirlerini iletişimde oldukları kişilere aktarmak için sesini kullanır. Ses konuşmada istenilen şeyi aktarma için yeterli iken sanatsal bir ortam için biçimi değiştirilerek müzik oluşturulur. İnsanoğlunun sesini müzik yapmakta yetkin biçimde kullanabilmesi için ses üreten yapı ve organları doğru yer ve zamanda kullanmayı öğrenme zorunluluğu vardır. Çalgı ve başka seslere karşın insan sesinin müzik için şekillenerek sanatsal faaliyetlerde kullanılması, bu aracın insanı değiştirmeye yönelik değerlendirilmesi olmaktadır" (Apaydın, 1988).

Yukarıda da belirtildiği gibi insan sosyal bir varlık olup, kendine özgü olan sesini; konuşma, şarkı söyleme veduygu-düşüncelerini anlatmada kullanarak diğer bireylerle iletişim kurmaktadır (Özel, 2012).

İnsan sesi ile ilgili geçmişten bugüne pek çok araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalara örnek olarak Galen'e ait olan boğaz çizimleri veya Leanorda Da Vinci'ye ait anatomik çizimler verilebilir. Bu araştırmalarizleyen ve özellikle batı müziği etkisi altında sistemli bir şekilde insan sesinin eğitimi üzerinde durulan konular üzerine kuramsal/nazari ve bu kuramların rehberliğinde uygulamalı bir çok teknik ortaya çıkmıştır (Tütüncü, 2017).

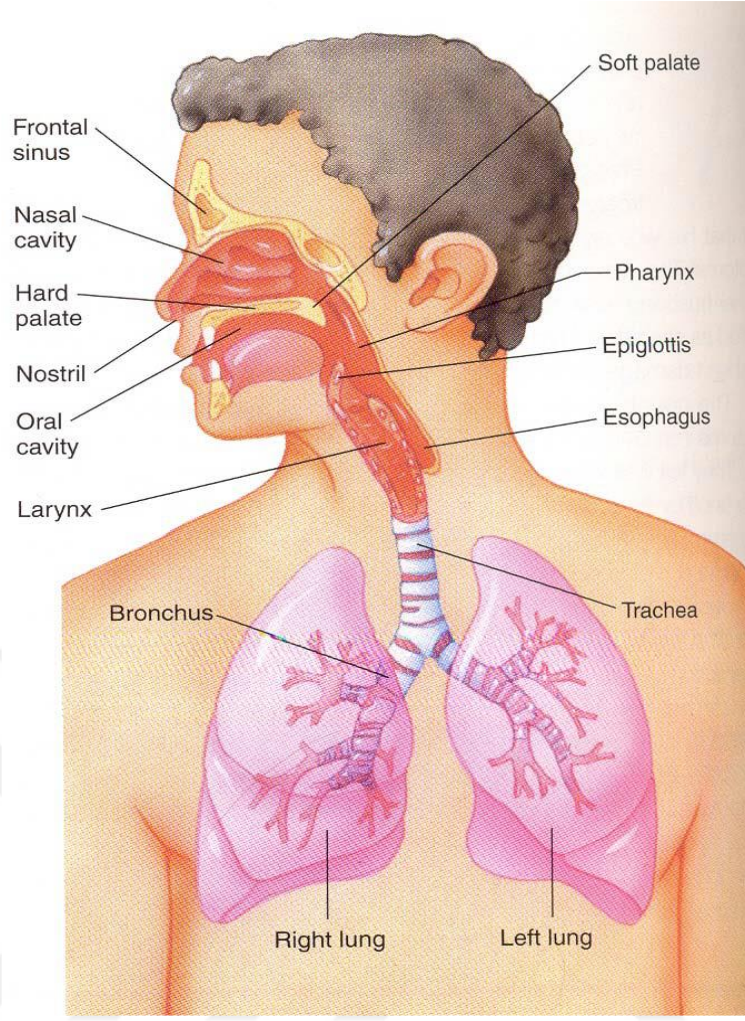

Şekil 1. Leonardo Da Vinci, boyun anatomisi

(<https://www.pinterest.com/pin/419749627739606129/?autologin=true>)

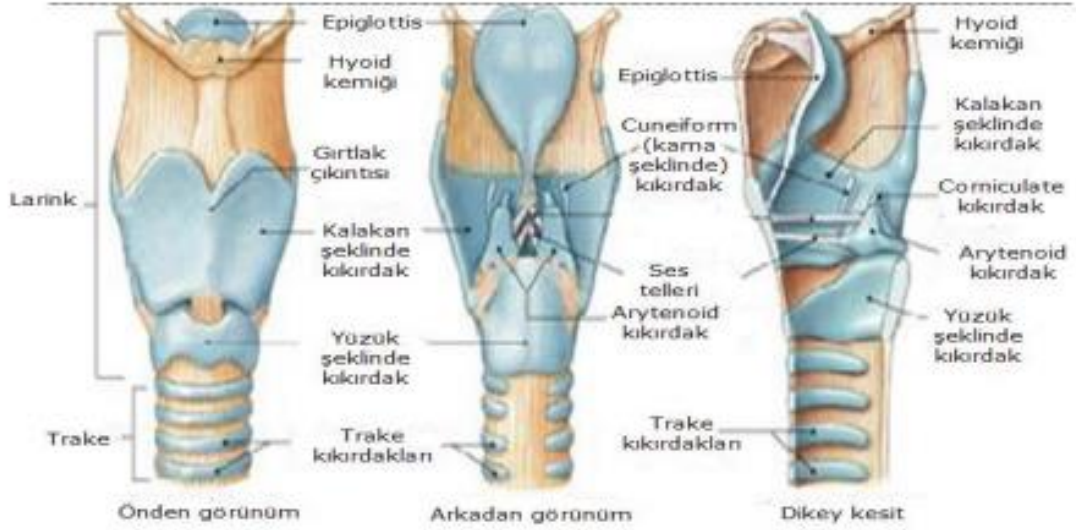
İnsan ses sisteminin bir çalgıdan farklı olmadığı bilinmektedir. İnsan sesinin oluşumunda ana sisteme ait şu üç alt sistem yer almaktadır;

Solunum Sistemi – Respiratör: Soluk borusu, akciğerler, bronşlar, diyafram, kaburga ve karın kaslarıdır. Bu sistemin işlevselliği ile sesoluşturulup, kullanılıp ve korunmaktadır. Kas ve iskelet sisteminin koordinasyonu sonucunda solunumun iki temel komponenti öne çıkmaktadır. Thorasic (göğüs) solunumu, ikincisi abdominal (karın) solunumudur (Belgin, 1995).

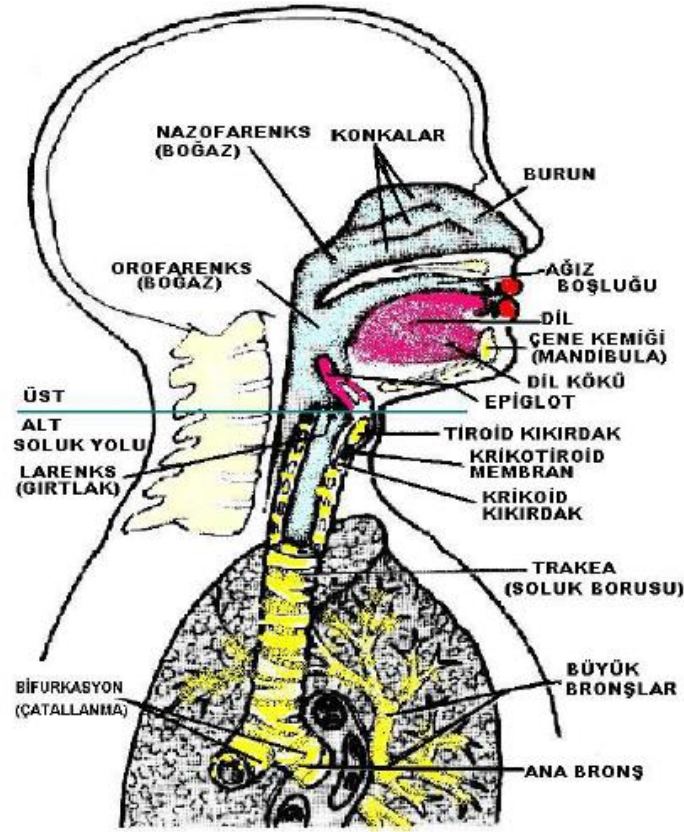
Şekil 2. Solunum sistemi (Respiratör sistem, Shier, 2002; Akt. Kızıldeli, 2008)

Titreşim Sistemi – Vibratör: Ses tellerini içine alan larinks, larinks kasları, kıkırdakları ve kemikleri titreşim sistemine ait oluşumlardır."Ses üretimi sırasında yalancı ses telleri gevşer ve gerçek ses telleri gerilerek birleşirler. Gerçek ses telleri aynı zamanda vokal kıvrımlar ya da vokal dudaklar olarak da adlandırılır. Vokal dudakların nefese karşı gösterdiği direnç, titreşimleri meydana getirir" (Vennard, 1992; Akt. Nurol, 2009).

Şekil 3. Titreşim sistemi (vibratör) (MEB, 2015)

Yansıtıcı Sistem – Rezonatör: Ağız, burun, nefes borusu, göğüs boşluğu, gırtlak, yutak, ağız, damak ve sinüsler ise rezonansı oluşturan yapı ve organlardır. Gould'a (1991) göre özellikle sesin şekillenmesini ve artikülasyonunu sağlayan bölüm, rezonans bölgesidir. Ses telleriyle üretilen sesin farklı rezonans bölgelerindeki nitelikleri çeşitlilik göstermekte olup, bu bölgede üretilen sesin frekans ranjı, diğer fiziki ve psikofiziki özellikleri rezonans boşluklarının özellikleri ile tespit edilmektedir (Akt; Yiğit, 1998).

Şekil 4. Yansıtıcı Sistem (Rezonatör)

Sağlıklı bir sesin oluşumu için ise yukarıda sıralanmış organ ve bölgelerin doğru ve sağlıklı bir şekilde çalışması gerekmektedir. Bu sistemlerin herhangi birisinde yaşanacak olan aksaklık sağlıklı bir ses oluşmasını engleyecektir. Ses eğitimi çalışmalarıyla bireye kazandırılması planlanan en önemli beceri, sesi meydana getiren yapı ve organların koordineli çalışmasıdır. Böylelikle birey bir eser seslendirirken ya da konuşurken bu yapı ve organları en doğru yer ve zamanda kullanma alt becerilerini de kazanmış olmaktadır. (MEB, 2008). Bu noktada, müzik eğitiminin en önemli basamağı olan ses eğitiminin; önemini vurgulamak, bu eğitim sürecinin öğelerini, ilkelerini incelemek bu becerinin sadece okul yaşantısında yalnızca bir dersin bir basamağı olarak değil, sosyal yaşantıda kişinin kendini ifade etmesinde ne kadar etkili bir beceri alanı olduğunu yansıtması açısından değinilmesinde yarar vardır. Ses eğitimi sürecinde var olan öğelerin ayrı ayrı değil, bütünsel olarak ele alınması sürecin içeriğinin doldurulmasına katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda, bu araştırmada da farklı iki kültür arasında kalmış öğrencilerin Türkçe'yi doğru kullanmasını, sesini doğru ve etkili kullanmasını geliştirmek için ses eğitimi sürecinin her bir ögesine yönelik birbirini tamamlayıcı uygulamalar planlanmıştır.

2.2. Ses Eğitimi

Bireyin sesini oluşturan yapı ve organlar, bunların sağlığı, aynı zamanda doğru mekanizmayla etkili kullanımına yönelik hedeflerin kazandırılmasının planlandığı süreç ses eğitimi olarak tanımlanmaktadır. Ses eğitim süreci, teorik ve pratiğe dayalı uygulamaları kapsamaktadır (Köse, 2001). Başka ve daha basit bir ifadeyle de ses eğitimi; bir enstrüman olan insan sesini belirli prensipler doğrultusunda eğiterek daha ileri seviyeye taşıma işlemi olarak tanımlanmaktadır (Godri, 2014).

Temel iletişim kanalı olan konuşma için ses çıkarmak şarttır. Eğitilmiş, kontrollü bir ses çıkarmak ve bu sesi kullanmak ancak insanda var olan ses sisteminin tanınması ile mümkün olmaktadır (MEB, 2008). Bu nedenle kişilerin kendilerini en doğru ve güzel şekilde ifade etmesi, Türkçe'nin düzgün kullanımı için sesin eğitilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda ses eğitiminin amacı, bireye doğrudan yaşantılar yoluyla, sadece şarkı söylerken değil aynı zamanda konuşurken de sesini doğru, güzel, rahat ve etkili oluşturmayı ve oluşan sesin mevcudiyetini uzun sürebilmesi için ses sağlığını korumaya ilişkin davranışlar kazandırmaktır (Töreyin, 2008). Bu bakımdan ses kullanırken vücudun doğru duruş, doğru solunum, doğru fonasyon, doğru rezonans ve doğru artikülasyona yönelik temel davranışların birbirini tamamlar biçimde kazandırılması ses eğitim sürecinin temelidir (Sönmez, 2014).

Ses eğitiminde, sesin doğru ve etkili çıkması sesin çıkışında rol oynayan yapı ve organların doğru ve tekniğine uygun kullanımına bağlıdır. Sesi doğru kullanmayı amaçlayan bu eğitimin odaklandığı alan ise konuşma eğitimidir. Ses eğitimi birçok disiplinle (anotomi, fizyoloji, eğitim, sanat, dilbilimi, vb.) bağlantılı olduğu için ilkeleri de bu alanlara göre belirlenmektedir (Kartal, 2013). Çevik'e göre ses eğitime yönelik ilkeler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

- Solunum, doğru bir bedensel duruşla yapılmalı, soluk kontrolü zorlanmadan ve ses organlarında herhangi bir gerilim oluşturmadan gerçekleştirilmelidir.
- Soluk basıncı ile gırtlak arasında koordinasyon sağlanmalıdır, ses üretimi sırasında sabit ve doğal bir soluk akışıyla, gırtlak açık ses önde tutulmalı ve soluk üzerinde taşınmalıdır.
- Farklı titreşimlerle oluşan ses bölgeleri (rejisterler) birleştirilerek, sesin kırılmalara uğramadan, tek bir ses bölgesinde kullanıldığı duygusu verilmelidir.

- Konuşma ve şarkı söylemede dil açık/anlaşılır olmalıdır.
- Müziksel duyarlılık geliştirilmelidir.
- Teknik düzeye uygun eğitim materyalleri seçilmeli ve sıralı bir biçimde uygulanmalıdır.
- Ses sağlığını koruma duyarlılığı kazandırılmalıdır.
- Ses eğitimi, bireyin yaş ve düzeyine uygun anlatım ve somutlaştırmalar ile gerçekleştirilmelidir (Çevik, 1999).

Ses eğitimi süreci ile ilgili farklı kesimlerden farklı görüş ve beklentiler olabileceği gibi bu sürece yönelik öğrenci, ortam, eğitimci, öğretimde kullanılan yöntemden kaynaklanan birtakım eksikliklerin ortaya çıkması bazı hedeflerin gerçekleşmesine engel olabilmektedir. Bu noktadan hareketle bu araştırmanın ses eğitim sürecinde; öğrencilerin güdülenmiş olmasına, ses eğitimi verecek kişi veya kişilerin alanında uzman olmasına, ses eğitimi verilecek sınıf ortamının fiziki koşullarının diğer sınıflarda ders işlenmesine engel olmayacak şekilde planlanmasına ve bu eğitim sürecinde kullanılacak materyallar, müzik aletlerinin araştırma sürecinden önce temin edilmesine özen gösterilerek ses eğitim sürecinin hedeflerine ulaşılabilirliği artırma amacı güdülmüştür. Bu sürecin bu denli önemli olmasında nefes, ses üretip yayma, beden ve zihin uyumunun geliştirilmesi gibi çalışmaların bütünsel uygulanmasıyla müzik eğitimi alan bireyin dil- konuşma ögesini güçlendirmesi kaçınılmaz olmaktadır.

2.3. Ses Eğitiminin Öğeleri

Sesi eğitimi dört temel davranış alanını kapsamaktadır. Bunlar; solunum, fonasyon, rezonans ve artikülasyondur. Şimdi bu kavramları kısaca açıklayalım:

Solunum: Ses eğitiminde sesin bilinçli, denetimli ve kontrollü üretimi, solunum destek ve kontrolü ile sağlanır. Solunum desteği ise soluk alma kaslarının (karın ve yan göğüs) solunum havası bulunan bölgelerdeki çöküşe karşı koymak amacıyla direnç göstermesidir. (Töreyin, 2008). Şarkı söylerken, müzik cümlelerinin durumuna göre denetimle veya kaçamak nefes alınır.

a) **Denetimli Nefes:** Yavaş, uzun, geniş ve yeterince alınmalıdır. Gereğinden fazla nefes almak ses tellerini sıkıştırır. Denetimli nefes hem ağız hem de burundan alınabilir.

b) Kaçamak Nefes: Çabuk, kısa, geniş ve yeterince alınmalıdır. Kaçamak nefes sadece ağızdan alınır. Bu nefes; gülme, korkma gibi durumlarda karın duvarının kasılması ile oluşur (Kolçak, 1998).

Fonasyon: Sesin oluşumu demektir. Fonasyon, ses eğitiminde sesin doğru oluşturulma aşamasını teşkil ettiği için çok önemlidir. Fonasyonun gerçekleştiği larinksin kendi iç dinamiğine ve doğal hareket biçimine uygun olan hareketler, ses eğitimi sürecinde kazandırılması gereken önemli davranışlardandır (Töreyin, 2008). Fonasyon, soluk verme sırasında, akciğerlerden gelen havanın gırtlakta bulunan ses tellerini titreştirmesi ile ses üretilmesidir (Erdoğan, 2008).

Rezonans: Fiziksel anlamda rezonans, ilk titreşimin kendisiyle uyumlu ikinci bir titreşimi başlatması olayıdır. Çalgı ve insan sesindeki ilk titreşimler genellikle müziksel bir ses oluşturacak niteliğe sahip değildirler. Bu seslerin müziksel bir nitelik kazanması, dışarıya verilmeden önce titreşimlerinin zenginleştirilmesi, düzenli ve uyumlu hale getirilmesiyle mümkündür (Çevik, 1999).

Vücudumuzda titreşim yapan ve tınlayan bölümler rezonansın gerçekleşmesini sağlamaktadır.

Bu bölümler;

- Ses telleri: Ses telleri titreşir, yani vibrasyon oluşturur.
- Larenks: Ses tellerinin bulunduğu nefes borusudur. Titreşim burada gerçekleştiği için ilk tınlamanın yeri de burasıdır.
- Farenks: Farenkste (burun boşlukları) ses tınlar ve güçlenir.
- Ağız boşluğu: Ağız boşluğunda vokal ve konsolları kullanarak sese son şeklini kazandıran dudaklar, dil, dişler, sert ve yumuşak damak yer alır.
- Sinüsler: Titreşimleri kabul eden boşluklardır.
- Trekea, Bronşlar ve Göğüs: Bu bölümler ses tınlarken titreşimleri çok iyi alır. Ses verirken elimizi göğsümüzün üzerine koyarsak, özellikle pes tonlarda bu titreşimleri hissederiz. Ses tellerinin alt bölümünde olan bu organların rezonans sistemine katkısı kimi uzmanlara göre önemli, kimi uzmanlara göre önemsizdir (Sabar, 2008).

Ses eğitiminin dört ögesi ses eğitiminde önemli yer teşkil etmektedir. Bu dört öge ayrı ayrı önemli oldukları kadar bir bütün olarak uygulanmaları ses eğitiminin doğru uygulanması açısından önemlidir. Doğru solunum olmadan doğru bir fonasyon ve doğru bir rezonans elde

etmek neredeyse olanaksızdır. Bu nedenle solunum, ses eğitiminin en temel ögesi olarak tanımlanmaktadır. Doğru solunumun elde edilmesinin ardından çalışılacak diğer öğeler ise ancak bir bütün olarak uygulanabildiğinde doğru bir ses eğitimi gerçekleştirilmiş olacaktır (Yaşar, 2015). Bu çalışmada da 5 haftalık ses eğitim çalışmalarında rezonans ögesine dönük çalışmalar yapılarak bütünsel bir çalışma süreci yürütülmüştür. Böylelikle eğitim sonucunda diksiyon eksikliklerinin giderilmesine yönelik her bir basamağın sağlanarak kalıcı çözümler oluşturulması amaçlanmıştır.

Artikülasyon Çalışmaları: Konuşma organları devreye girerek gırtlığın ürettiği sese son şeklini verir, böylece "voce-voce" konuşmak için kullanılan ses oluşur ve konuşma olayı gerçekleşir. Konuşma organlarının katılımı sonucu oluşan çalışma şekline veya başka bir deyişle harfleri, heceleri birleştirme ve konuşmaya **artikülasyon/boğumlama** deniyor (Sabar, 2008). Bireylerin, aldıkları ses eğitimi sonucunda, yeterli solunum, doğru boğumlama ve kaliteli ses oluşumuna ulaşmış olup olmadıklarının tespit edilmesi gerekir (Nurol, 2009).

Bu çalışmada ses eğitim öğelerinin tüm aşamalarına yönelik çalışmalar yapılarak artikülasyon çalışmalarını kolaylaştırıp diksiyon eksikliklerinin giderilmesi amaçlanmıştır. Bu süreç sonucunda öğrencilerin aldıkları ses eğitiminin etkililiğine yönelik görüşleri alınarak sürece ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır. Nurol (2009) tarafından yapılan çalışma da spikerlik eğitiminde ses kalitesi ve boğumlama bozukluklarının düzeltilmesinde ses eğitimi yöntemlerinin kullanılabilirliğinin ortaya konması bu çalışmanın okulda verilen müzik eğitimine örnek olması açısından önem taşımaktadır. Ayrıca diğer bütün meslek gruplarında da kullanılabilmesi ve geniş bir uygulama alanına sahip olması bakımından önemlidir. Kuram ve Çiftçi (2018) tarafından yapılan araştırmada da müzik eğitimi kapsamında yer alan ses eğitiminin, işlevsel bir nitelik kazanmasına katkı sağlanması amaçlanmıştır.

2.4. Ses ve Konuşma

Eski zamanlarda belâgat olarak tanımlanan, güzel konuşma (diksiyon) bir sanattır. İnsanlar doğuştan etkili, güzel konuşma kabiliyetiyle doğmayıp, zaman içerisinde konuşma kabiliyetini geliştirmekte, böylece kişinin hitap ettiği kimseleri etkilemesi kaçınılmaz olmaktadır (Topçuoğlu ve Özden, 2012).

Bir konuşmanın etki derecesi ses organlarının sağlıklı olması koşuluyla sesin belirli çalışmalarla doğru ve etkili şekilde kullanılması ile mümkündür (Gürzap, 2009). Konuşurken ya da bir eser icra ederken; sesin ve harflerin doğru ve tekniğine uygun çıkışı, ses çıkmasını sağlayan yapı ve organların en üst verimle kullanılması için yapılan egzersizler ile temel hedef konuşma eğitimidir (Kartal, 2013).

Diksiyon; duygu ve düşünceleri diğer insanlara aktarırken takınılan üsluba uygun ses ve söyleniş uyumunu, sözcük hecelerinin uzunluğu, kısalığı ve vurguları bakımından doğruluğunu, beden dilini güzel kullanma sanatıdır (Kartal, 2009). Diksiyonun tanımından da anlaşılacağı gibi çalışma alanı; konuşma öncesinde alınan soluk, soluğun oluşturduğu ses ve bu seslerin artiküle edilerek ağızda biçimlenmesiyle oluşan kelimeler ve konuşmayı daha anlamlı ve etkili hale getirmek için yapılan tonlamalar, vurgular, entonasyonlardır (Vural, 2005).

Ayrıca diksiyon eğitimi temel açısından harflerin doğru telaffuzunun yanı sıra nasıl şekillendikleri ve bu şekillenme esnasında boyun, çene ve dudak kaslarının hareketlerine de önem vermektedir. Bu bilgiler ışığında diksiyonun, hem konuşma sanatı açısından hem de şarkı söyleme sanatı açısından doğru telaffuzu oluşturan öğelerin her birini bünyesinde barındıran bir kavram olduğu sonucuna varılmaktadır (Tütüncü, 2017). Vural'a göre bozuk diksiyon bozukluklarının sebepleri şunlardır:

- Boğumlama/ Artikülasyon/ Telaffuz problemleri
- Vurgu hataları
- Yanlış Tonlama/Perdeleme/Ezgi
- Hatalı soluk alma
- Sesi ve soluğu kontrol altına alamamak
- Ses sağlığını koruyamamak
- Harfleri ve heceleri yutmak (Örneğin: "r" ünlüsünü söyleyememek)
- Hız sorunları
- Hatalı veya yerinde olmayan vurgu ve duraklar
- Harfleri ve heceleri yutmak
- Rahatlama yöntem ve egzersizlerini bilmemek (Vural, 2005).

Bu araştırmada da farklı iki kültür arasında sıkışmış bir bölgede öğrenim gören öğrencilerin diksiyon bozukluklarının tespit edilmesi ve ses eğitim sürecinde diksiyon eksikliklerinin farklı uygulamalar, yöntem teknik ve materyaller kullanılarak giderilmesine yönelik çalışma yapılmıştır.

2.4. İlgili Araştırmalar

Bu başlık altında müzik eğitim sürecinde önemli bir öğe olan ses eğitimi ve diksiyon eğitimi ile ilgili çalışmalara yer verilmiştir.

Gürhan (2013) tarafından yapılan "Ses Eğitimi alışmalarının Politikacıların Konuşma Becerilerine Etkileri" adlı çalışmada, siyasetılerin ses eğitimi çalışmalarıyla ses sorunlarını gidererek, konuşma becerilerini geliştirmek amaçlanmıştır. Araştırmada, veriler deneysel yöntem kullanılarak elde edilmiştir. Çalışma grubu TBMM'de 50 ve daha fazla milletvekili olan iki muhalefet partisinden toplam altı milletvekidir. Araştırmacı tarafından geliştirilen davranış gözlem formu ön test ve son test lme aracı olarak kullanılarak sekiz hafta boyunca ses eğitimine yönelik; solunum, fonasyon, rezonans, artikülasyon ve duruş aşamalarını içeren program katılımcılara uygulanmıştır. Araştırma sonucunda katılımcılara uygulanan ses eğitimiyle, davranış gözlem formundaki tüm davranışlarda olumlu yönde ve anlamlı derecede gelişme tespit edilmiştir.

Polat (2017), "Ses Eğitiminin Temel ğeleri ve çeşitli Söyleme Tekniklerine Yönelik Uzman Görüşleri ve Performans Değerlendirme leği rneği" adlı çalışmasında ses eğitiminde kullanılan tekniklerin yeterliliğine ilişkin uzman görüşü alma ve ses eğitim sürecinde hedeflenen davranışlara ne oranda ulaşıldığını belirlemek amacıyla ölçek geliştirilmesini amaçlamıştır. Araştırmacı çalışmasında akademisyen, sanatçılara yönelik bir anket geliştirerek araştırma verilerini elde etmiştir. Bu veriler doğrultusunda ses eğitimindeki temel öğelerin ve söyleme tekniklerinin bulunduğu yedi maddeden oluşan 5'li likert tipi performans değerlendirme leği geliştirilmiştir. Geliştirilen bu ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu (Cronbach's Alpha % 86) yapılan analizlerle desteklenmiştir.

Tütüncü (2017), "Türk Sanat Müziği Solist İcrasında Ses Eğitimi ve Telaffuzun nemi" adlı yüksek lisans tez çalışmasında ses eğitimi, soluk ve soluk alma teknikleri ile birlikte diksiyon, telaffuz ve bu konular doğrultusunda, Türk sanat müziği solistinin eserleri

söyleme öncesi hazırlık aşamaları anlatılmıştır. Türk sanat müziği solistlerine bir eseri icra öğretilirken, önceki nesillerden öğrendikleri bilgiler, aktarılmaktadır. Bu yöntemin uygulanabilirliği günümüzde halen var olmakla beraber Türk Sanat müziği nazari ve uygulama alanlarının hepsinde vuku bulmuş kolaycılık yaklaşımının, solist icrası için uygulanan pedagojik yöntemleri etkilediği gözlenmiştir.

Kuru (2013), "Akıcı Konuşma Problemi Yaşayan İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Konuşma Becerilerinin Geliştirilmesi" adlı çalışmasında araştırmacı tarafından geliştirilen, akıcı konuşma becerisi geliştirme etkinlikleri kullanılarak ilkököl 4. sınıf öğrencileri içerisinde bu problemi yaşayan öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda, 2011–2012 eğitim-öğretim yılında Ankara İli Yenimahalle İlçesi Atakent İlköğretim Okulu'nda 4. sınıf öğrencileri ile ön görüşmeler ve ders esnasında gözlemler yapılmış; görüşmeler araştırmacının haricinde iki uzman tarafından izlenmiş ve puanlanmıştır. Puanlamalar sonucunda 10 öğrencinin akıcı konuşma problemi yaşadığı tespit edilmiştir. Bu öğrencilerle 60 saatlik bir eğitim ile konuşma becerisini geliştirici faaliyet yapılmıştır. Böylelikle öğrencilerin, dakikada kurdukları cümle, kelime ve hece sayılarının eğitim öncesine göre artış gösterdiği tespit edilmiştir.

Ulutaş (2011), "İlköğretim Müzik Derslerindeki Ses Eğitimi Uygulamalarının İncelenmesi" adlı tez çalışmasında ilköğretim müzik öğretim programında ses eğitimi alanına yönelik kazanımların ve etkinliklerin niteliksel ve niceliksel özelliklerin tespit amacına odaklanmıştır. Araştırma betimsel araştırmalardan tarama (survey) modeli kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak ilgi ölçeği ve öğretmen görüşme formu kullanılmıştır. Veri kaynağı olarak da 245 öğrenci ve 10 kişilik öğretmen belirlenmiştir. Araştırma sonucunda; Öğrencilerin ses eğitimine ilgili olmadıkları öğretmenlerin ise çeşitli problemler nedeniyle ses eğitimine yönelemedikleri tespit edilmiştir. İlköğretim müzik dersi öğretim programında ise yeterli düzeyde ses eğitiminin yönelik kazanım olduğu belirlenmiştir.

Günaydın (2006), "Ana Dili Öğretiminde Diksiyon Uygulamaları" isimli doktora çalışmasında diksiyon dersi ile ilgili bilgilere yer verilen betimsel bir çalışma yapmıştır. 5 bölümden meydana gelen çalışmanın 1. bölümünde diksiyonla ilgili genel tanım ve yaklaşımlara yer verilirken, 2. bölümde ses, nefes, rahatlamaya, 3. bölümde fonetik konusuna, 4. bölümde soluk ses uyumu ve konuşma diline ait kurallar, 5. bölümde de konuşma diline ait yaygın kullanım hataları üzerine odaklanılmıştır.

Helvacı (2016), "Ses Eğitimi Derslerinde Görsel Materyal Kullanımının Eğitim Sürecine Etkisi" adlı çalışmasında ses eğitime yönelik becerileri geliştirmeye yönelik; yöntem, teknik ve kullanılan materyallerin süreçteki etkililiği irdelenmiştir. Araştırma betimsel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Uludağ Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü ve Sahne Sanatları Bölümlerinde eğitim gören ve ses eğitimi dersi alan 20 öğrenciye çeşitli uygulamalar sonucunda ses eğitime yönelik görüşleri sorularak veriler elde edilmiştir. Araştırma sonucunda; insan sesinin oluşumunda rol alan tüm sistemler hakkında yeterli bilgiye sahip olunması gerektiği ve bilgilerin aktarılmasında farklı yöntem, teknik ve materyallerin kullanılmasının ses eğitiminde beceri gelişimine yönelik olumlu etki edeceği belirtilmiştir.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, evren-örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin analizine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Ortaokul öğrencilerinin müzik eğitim süreçlerinde aldıkları ses eğitiminde, diksiyon eksikliklerin giderilmesine (konuşma becerilerinin gelişimine) yönelik yapılan uygulamaların etkisinin araştırıldığı bu çalışma, betimsel bir çalışmadır.

Araştırmanın betimsel boyutuna ait verilerin elde edilmesinde, problemin tespiti ve problemle doğrudan ya da dolaylı ilgili alan yazına ulaşılarak problemin çözümüne niteliksel katkı sağlayacak bilgileri toplamak için literatür taraması yapılmıştır. Araştırmadaki veriler betimsel araştırmaların gerektirdiği veri toplama araçlarından biri olan görüşme formu aracılığıyla elde edilmiştir. Bu çalışmada, betimsel çalışmaya ilişkin veriler bilgisayara aktarılmıştır. Çalışmada, önce ses eğitimine yönelik 5 hafta süren egzersizler uygulanmış, ardından nitel veriler toplanarak bu uygulamanın etkililiğine yönelik bulgu ve yorumları desteklemek için kullanılmıştır. Bu sayede elde edilen sonuçlar değerlendirilmiş ve öneriler geliştirilmiştir.

3.2. Evren - Örneklem (Çalışma Grubu)

Bu başlık altında; araştırmanın evren ve örnekleme ait bilgilere yer verilmiştir. Bu çalışma, Sivas İli Yıldız Beldesindeki ortaokul öğrencilerinden elde edilen verilerle oluşturulmuştur.

Mevcut çalışmada, çalışma grubunun seçiminde amaçlı örnekleme tercih edilmiştir. Amaçlı örnekleme, çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine ve detaylı araştırma yapılmasına olanak sunan, olasılıklı olmayan seçkili bir örnekleme yaklaşımıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Amaçlı örnekleme ile çalışma

grubu seçilirken araştırmacı, araştırma konusuna en uygun kişileri seçebilmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın rneklemi, 2017-2018 yılı eğitim-ğretim yılında Sivas'ın Yıldız Beldesi, Yıldız Ortaokulu'nda öğrenim gören 12 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada, ğrencilerin 5, 6, 7 ve 8. sınıftan oluşmaları ve ayrı yaş gruplarını aynı kültür içinde inceleme ve değişkenleri gözlemeleme fırsatı sunmaktadır.

Uygulama yapılacak okulun tespiti aşamasında araştırmanın sağlıklı yürütülebilmesi için okul yönetimi ve personelinin çalışmayı desteklemesi, araştırmayı yürütecek müzik öğretmeninin sürece katılmaya gönüllü olması ve araştırmacıya destek olması, araştırmayı yürütecek olan müzik öğretmeninin aynı düzeyde birden fazla şubenin dersine giriyor olması, araştırmanın yürütüleceği sınıfların uygulamalar için hazır duruma getirilmesi gibi kriterler dikkate alınmıştır. En uygun okul seçilmiş ve çalışma için gerekli izinler alınmıştır.

Bu işlemler neticesinde; 2017-2018 eğitim-ğretim yılında Sivas il merkezindeki Yıldız Ortaokulu'nda eğitim görmekte olan öğrenciler çalışma grubuna seçilmiştir.

Öğrencilerin cinsiyete göre dağılımları Tablo 1'de verilmektedir.

Tablo 1. Öğrencilerin cinsiyete göre dağılımları

Cinsiyet	f	Yüzde (%)
Kız	7	58.33
Erkek	5	41.67
Toplam	12	100

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan 12 öğrencinin 7 (% 58.33)'sinin kız, 5 (% 41.67)'inin ise erkek öğrencilerden oluştuğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre dağılımlarının birbirine yakın olduğu anlaşılmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu başlık altında, veri toplama araçlarına ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış ğrenci görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunda ses eğitimine yönelik yapılan 5 haftalık uygulamanın ne derece etkili olduğunu belirlemeye

yönelik sorular sorulmuştur. Bu bölümde görüşme formu ile ilgili bilgiler verilirken aynı zamanda ses eğitime yönelik yapılan 5 haftalık uygulamanın da basamakları verilecektir.

3.3.1. Öğrenci Görüşme Formu

Görüşme, insanların neyi ve niçin düşündüklerini; duygu, tutum, hislerini, davranışlarını biçimlendiren sebeplerin neler olduğunun ortaya çıkarılmasını sağlayan bir teknik olarak tanımlanmaktadır (Ekiz, 2009). Görüşme; araştırılan konu ile ilgili detaylı bilgi sağlayan esnek bir araştırma aracı olup, birçok veri toplama yöntemiyle birleştirilerek de kullanılabilir (Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F., 2014)

Görüşmeler, görüşme hedefine göre katılanların sayısına, görüşülmek istenen kişiye ve görüşmelerde uygulanan kuralların esnekliğine göre sınıflandırılabilir. Görüşmeler uygulanan kuralların esnekliğine göre yapılandırılmış (formal), yarı yapılandırılmış (yarı formal) ve yapılandırılmamış (informal, serbest) olarak üç biçimdedir (Karasar, 2014). Yarı yapılandırılmış görüşme diğer iki tekniğin avantaj ve dezavantajlarını içerir. Analiz kolaylığı, görüşülene kendini anlatma olanağı, detaylı bilgi verisi gibi avantajlar yanında denetimin kaybedilmesi, odak dışı konularda zaman kaybı, görüşülen kişilere birtakım standartlardan dolayı yaklaşılmadığı için güvenilirliğin azalması gibi dezavantajları da içermektedir (Büyüköztürk vd., 2014). Bu çalışmada avantajlarından dolayı yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Görüşme formunun geliştirilmesi sürecinde öncelikle çalışmanın kapsamı ile ilgili literatür taraması yapılmış, önceden çalışılmış benzer araştırmalar ve kullanılan ölçme araçları incelenmiştir. Öğrenci görüşme formu (Ek-1), ortaokul öğrencilerinin ses eğitim sürecinde diksiyon eksikliklerini gidermeye yönelik uygulama sonrasında yapılmıştır. Dolayısıyla bu eğitim sürecinde yapılan uygulamaların etkililiğini incelemek amacıyla ses eğitimini oluşturan öğeler solunum, fonasyon, rezonans ve artikülasyon ve beden dili olmak üzere beş davranış alanı temel alınarak hazırlanmış olup, bu alanlara yönelik öğrenci görüşlerinin alındığı görüşme sorularından oluşmaktadır. Öğrenci görüşme formunda ses eğitiminin dört temel boyutuna ilişkin sorular listesi uzman görüşüne (Cumhuriyet Üniversitesi müzik bölümü akademisyenlerine ve müzik öğretmenlerine olmak üzere) sunulmuştur. Gerekli düzeltmeler ve elemelerden sonra görüşme formuna son şekli verilmiştir.

Araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formunda, ses eğitim çalışmaları sonucuna ilişkin ğrenci görüşlerini almak üzere yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu soruları, Gürhan'ın (2013) davranış gözlem formundaki davranışlar ölçüt alınarak hazırlanmıştır. Formun lt olarak kullanılması ile ilgili izin için araştırmacı ile iletişime geçilmiştir (Ek-2). Görüşme formunun, birinci bölümünde kişisel bilgiler ile ilgili 2 soru bulunmaktadır (cinsiyet ve sınıf). İkinci bölümünde ise ses eğitiminin 4 temel alanına yönelik oluşturulan açık uçlu 10 soru bulunmaktadır.

Görüşmelerin başarıya ulaşabilmesi için öğrencilerin kimliklerinin gizli tutulacağı konusunda bilgi verilmiştir. Görüşme formları öğrencilere uygulanırken, kişisel yönlendirmelerden kaçınılarak bilgilendirme yapılmıştır. Çünkü ğrencilere onlardan beklenenleri anlatmak gerekmektedir. Bu amaçla öğrencilere görüşmenin amacını, görüşmeden edinilen bilgilerin kuramsal ya da uygulama yönünden katkısını anlatmanın yararlı olacağı (Karasar, 2014) düşünülmektedir. Araştırmada her sınıf kademesinden (5, 6, 7 ve 8. sınıf) 3 ğrenci olmak üzere toplam 12 ortaokul ğrencisi ile bireysel gerçekleştirilen görüşmeler 20-25 dakika sürmüştür. Öğrencilerle görüşme uygulaması öncesi ve uygulama esnasında olumlu yönde iletişim kurulması sebebiyle görüşmeler rahat, içten bir Şekilde ve gönüllülük esasına göre gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmeler 7 günde tamamlanmıştır.

3.3.2. Ses Eğitimine Yönelik Uygulama Basamakları

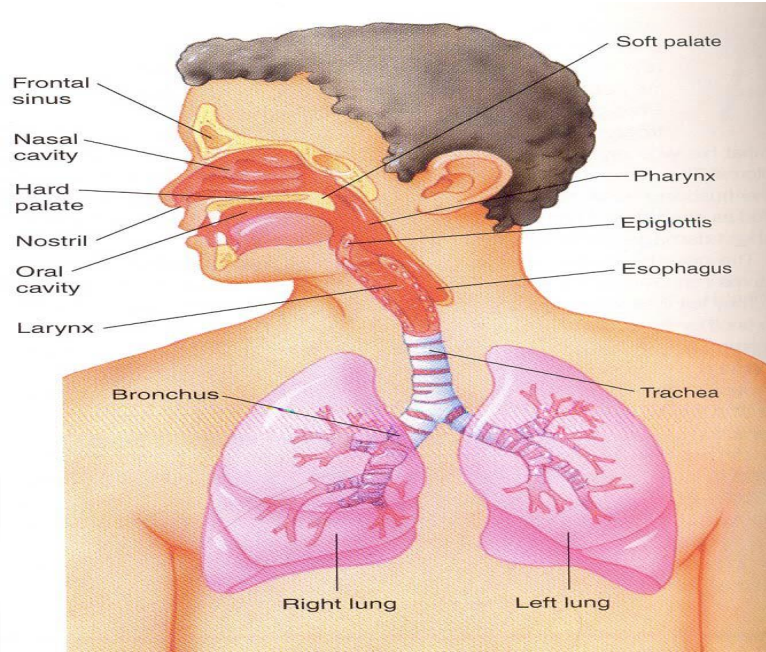
Ortaokul ğrencilerinin müzik eğitimi derslerinde aldıkları ses eğitimi sürecinde yer alan solunum, fonasyon, rezonans ve artikülasyon basamakları sıralı olarak değil sarmal biçimde planlanarak diksiyon eksikliklerinin giderilmesi (konuşma becerilerinin geliştirilmesi) hedeflenmektedir.

1. HAFTA	<ul style="list-style-type: none">• Solunum sistemi ve gırtlak yapısının tanıtımı• Solunum, konuşma yapısındaki aksaklıkların tespit edilmesi• Duruş (postür)• Nefes egzersizleri
----------	--

2. HAFTA	<ul style="list-style-type: none">• Nefes egzersizleri• Rezonans alışmaları• Ses egzersizleri• Artikülasyon alıştırmaları (tekerleme)
3. HAFTA	<ul style="list-style-type: none">• Nefes egzersizleri• Konuşma sorunlarına yönelik belirlenmiş tekerleme• Vurgu ve tonlama alışmaları• Eser alışması
4. HAFTA	<ul style="list-style-type: none">• Nefes egzersizleri• Ses egzersizleri• Duruş• Eser alışması
5. HAFTA	<ul style="list-style-type: none">• Nefes egzersizleri• Rezonans alışmaları• Eser alışması• Metnin üzerinde tonlama alışmaları• Eser alışması

Yukarıda planlanan 5 haftalık ses eğitim sürecine yönelik her bir adım için yapılan uygulamalar ise aşağıdaki gibidir. Uygulamada yer alan pasajlar ve eserler seçilirken uzman görüşlerinden yararlanılmıştır. Eserler verilen eğitimleri pekiştirici olması, yaygın biliniyor olması, akılda kalıcı olması gibi sebeplerden çalışmada seçilmiştir.

- **Solunum sistemi ve gırtlak yapısının tanıtımı**

1. HAFTA

40 dakikalık
çalışma süresi
içerisinde

Solunum sistemi (Respiratör sistem, Shier, 2002; Akt. Kızıldeli, 2008)

"Konuşmayı gerçekleştiren organların yapısı, nitelikleri ve işleyişi "Fizyolojik Sesbilim" adı altında incelenmektedir. Konuşma işlemi, çeşitli organlarımızın ortaklaşa işleyişiyle gerçekleşir. İnsan dilinin sesleri, akciğerlerden gelen soluğun gırtlakta tını oluşturması, bu tınının ağız ve burun boşluğunda şiddetlenmesi ve ağız içinde bulunan konuşma organlarının farklı biçimleriyle birbirinden farklı seslerin oluşumuyla gerçekleşmektedir. Bu seslerin birleşimiyle de seslemler ve sözcükler oluşur. Görüldüğü gibi, konuşmamızın temelinden solunum aygıtımız bulunmaktadır."

- **Solunum, konuşma yapısındaki aksaklıkların tespit edilmesi**

- **Duruş**

- Soluk alırken dikkat edilmesi gereken 2 kural vardır. Bunlardan ilki, omuzlar ve göğsün üst kısmının hareket etmemesi; diğeriye, karın kaslarıyla karnı dışa doğru biraz iterek alçalan ve genişleyen diyafram kasına yeterli boşluğun sağlanmasıdır.

	<ul style="list-style-type: none">• Nefes Egzersizleri<ul style="list-style-type: none">○ Çiçek koklar gibi nefes almak ve alınan nefesi (F) konsonu ile boşaltmak○ Doğru alınmış olan nefesin (S) konsonu ile boşaltılması○ Alınan tek bir nefesin kesik kesik boşaltılması○ Kesik ve uzun nefes çalışmaları○ Büyüyen ve küçülen kesik ve uzun nefesler (Gürhan, 2013).
2. HAFTA	<ul style="list-style-type: none">• Nefes Egzersizleri<ul style="list-style-type: none">○ Çiçek koklar gibi nefes alınmalı ve ateşi üfler gibi (F) konsonu ile nefes düzenli bir biçimde boşaltılmalıdır. Her nefes alış ve verişte vücudun sertleşmemesine ve nefesin geç boşaltılmasına özen gösterilmelidir (Gürhan, 2013).• Rezonans çalışmaları<ul style="list-style-type: none">○ ‘mum, mum, mum’ ‘mim, mim, mim’... heceleri ile hafif uğultu şeklinde belli seslerde ve çeşitli ritimlerde rezonans alıştırmaları yapılacaktır.○ Ma me mi mo mu... tek ton üzerinde çalışma• Ses egzersizleri<ul style="list-style-type: none">○ Vokallerle 2'li ve 3'lü dizi ve arpejler. Vokallerin fonetik yapılarına göre tınlatılması.• Artikülasyon alıştırmaları (tekerleme) <p>Aşağıda yer alan tekerleme örnekleri artikülasyonu geliştirmeyi destekler. Alıştırmaları yavaş hızda, orta hızda ve hızlı olmak üzere üç farklı hızda öğrencilere uygulamak gerekir. Yavaş yavaş doğru boğumlama ile hatasız okuma çalışmaları aşamalı olarak diğer hızlarda okutularak uygulanmalıdır (Sönmez,2014).</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Lângır lûngur lâflamadan leblebiye lâfebeliği, lüpçülüğülüplemeden Leylâ'dan Lâle'yi sorun. - Özbekli Özkan'la, Özakman, Izgan, Uzken, Özülken, Ozanlara uzanarak ezeli üzüntülerini azalttılar, azalttılar; sonra da kuşları azat ederek yan gelip yattılar. - Şiş şişesi şişlemiş, şişe, keşişe, şiş demiş. - Kırk kırık küp kırkının da kulbu kırık kara küp. - Değirmene girdi köpek, değirmenci çaldı kötek; hem kepek yedi köpek, hem kötek yedi köpek.
3. HAFTA	<ul style="list-style-type: none"> • Nefes Egzersizleri <p><i>Alınan tek bir nefesin kesik kesik boşaltılması:</i> Kesik nefes çalışması, nefesin, diyaframla daha da sıkı bir işbirliği kurmasına yardımcı olacak ve nefes basıncını arttıracaktır. Bu çalışmada alınmış olan tek bir nefes, eşit aralıklarla (S) konsonu kullanılarak, kesik, kesik verilmeli, arada ikinci bir nefes alınmamalıdır (Sönmez, 2014).</p> <p>Örnek uygulama: Soluk alırken dikkat edilmesi gereken kuralları uygulayarak, aşağıdaki metni // ile gösterilen yerlerde doğru soluk alarak okunacak. Diksiyon kurallarına ve ünlülerin birbirine kaynaşmamasına ve ulama kurallarına özellikle dikkat ediniz.</p> <p>-//Ya sizi denize doğru çekerse, efendimiz? // Yahut denize inen uçurumun korkunç tepesine doğru götürür de orda aklınızı başınızdan alacak başka bir korkunç şekle girerek sizi cinnete sürüklerse? //Düşünün bir kere: //O tepe zaten başka bir sebep olmadan da, dibindeki kulaçlarca derin denize bakıp dalgaların gümbürtüsünü işiten her insanı hayattan ümit kesmek çılgınlığına kaptırır. // (W.Shakespeare, Hamlet, Çeviren: Orhan Burian, Perde I. Sahne IV.) (https://diksiyon.org/suluk-calismasi/)</p>

- **Konuşma sorunlarına yönelik belirlenmiş tekerleme**

Taşlı tarladaki terasta talaşlar tutuşunca başlayan telaş, talaşların tamamıyla ve büsbütün tutuşmasıyla artmış. Tutuşan talaşları görüp tellaklar telaş ettikçe talaşlar tutuşmuş, talaşlar tutuştukça tellaklar telaş etmiş ve terasın trabzanına tutunmuş bakan Trabzonlu teşrifatçı titiz Tahsin Tevfik, talaşlar tutuştukça telaş eden tellaklara boşuna telaş ediyorsunuz, demiş.

(Tekerlemeyi aşağıdaki tüm durumlara teker teker uygulayın)

- 1- Doğal düz okuma
- 2- Dedikodu edasıyla
- 3- Hayranlıkla
- 4- Hayretle
- 5- Ağlayarak
- 6- Tiksinerek
- 7- Acı çekerek
- 8- Korkarak
- 9- Sinirlenerek
- 10- Yalvararak, okumaya çalışın (Gürhan,2013).

- **Vurgu ve tonlama çalışmaları**

"Metni okurken diksiyon kurallarının yanı sıra dikkat etmeniz gereken bir başka konu mantık değer vurgusudur. Öncelikle, bilinmesi gereken vurgunun ne olduğudur. Birçok dilbilgisi kitabında yazdığı gibi, tümce vurgusu tümce içindeki sözcüklerden birinin diğer sözcüklerden daha şiddetli söylenmesi değildir. Vurgu, temelde, sözcük vurgusu ve tümce vurgusu olmak üzere ikiye ayrılır. Sözcük vurgusu, sözcük içindeki hecelerden birinin diğer hecelere oranlar daha şiddetli söylenmesi; tümce vurgusuysa, tümce içinde odaklanacak sözcüğün vurgulu hecesinin, diğer sözcüklerin vurgulu hecelerine oranla daha şiddetli söylenmesidir. Sözü ettiğimiz mantık değer vurgusuysa, tümce vurgusu yapılacak hecenin, soluk ve ses kontrolüyle ve özellikle tını şiddetini doğru kullanarak şiddetli söylenmesidir. Topluluk önünde konuşurken etkili olmak istiyorsanız, mantık değer vurgusunu doğru kullanmak zorundasınız. Aşağıda verilen metinleri mantık değer açısından okutulmasının öğrencilere faydalı olabileceği ve dikkat çekebileceği düşünülmüştür" ;

GENÇLERE ÖĞÜT

"Behçet Kemal Çağlar, bugünkü Boğaziçi Üniversitesi'nin Robert Koleji olduğu zamanlarda, Kolej'i bitiren gençlere şunları söyledi: Çocuklar, artık hayata atılacaksınız. Başarılı olmanız için kendinize iyi örnekler seçmeye mecbursunuz. Sizlere teklifim, yokuştan inerken göreceğiniz aşağı boyalı bir evin önünde durup düşünmenizdir. Vaktiyle orada sadece kalemi ile istibdada, zulme, cesaretle kafa tutan Tevfik Fikret adlı biri yaşamıştı. Ona benzemeye çalışın. Eğer kendinizde o kudreti bulamıyorsanız, yokuştan biraz daha aşağı inin, solunuzda, Rumelihisarı'nın burçlarını göreceksiniz. O kaleyi, aşağı yukarı sizin yaşınızda bir genç, Fatih Sultan Mehmet yaptırdı ve ülkesine İstanbul'u kazandırdı. Ona benzemeye çalışın. Şayet bunu da göze alamazsanız, daha aşağılara inince bir mezarlığa rastlayacaksınız; içinde dünyanın bütün güzelliklerini şahane bir şekilde dile getirmiş şair Yahya Kemal yatıyor. Onun gibi olmaya bakın. Yok, bunu da yapamam dersanız, yolunuza devam edin, karşınıza deniz gelecek; kendinizi hemen oraya atın."
(<https://diksiyon.org/hitabet-metni-ornekleri/>)

- **Eser çalışması**

- Zeytinyağlı yiyemem aman
- Kalinka (**Ek-3**)

3.4. Verilerin Analizi

Bu başlık altında, ses eğitimi sürecinde belirlenen uygulamaların ortaokul öğrencilerinin diksiyon eksikliklerini gidermeye yönelik etkisi üzerine görüşmeler yapılmıştır. Araştırmaya yönelik veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Bu çalışmada, nitel verilerin çözümlenmesinde araştırma desenine uygun olarak içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, sosyal bilimler alanında sıklıkla tercih edilen bir teknik olup belirli prensiplere dayalı kodlamalarla kitap, mektup, tarihsel doküman, gazete başlıkları ve

yazıları gibi bir metnin bazı kelimelerinin daha küçük içerikler ile özetlendiği sistematik, tekrarlanabilir bir tekniktir (Sert, Kurtoğlu, Akıncı, Seferoğlu, 2012).

İçerik analizi, dokümanlardan elde edilen nitel araştırma verilerinin; işlenmesi, kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması şeklinde dört basamağı içermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Kodlama kategorilerinin belirlenmesi, araştırılan konunun tüm yönleriyle net biçimde tanımlanarak, araştırmayla ilgili kategorilerin kararlaştırılması sürecini kapsamaktadır (Büyüköztürk vd., 2014). Kategoriler iç homojenlik ve dış heterojenlik bakımından değerlendirilmektedir. Kategorideki verilerin ne oranda bütünlük sağladığı ya da benzeştiği iç homojenliği kapsarken; kategoriler arasındaki farklılıklar ise dış heterojenlik ile ilgilidir (Patton, 2014; Akt. Arslan, 2017). Elde edilen verilerin anlamlı bölümlere ayrılıp, ne anlam ifade ettiği tespit edilmektedir. Bu aşamada kendi içinde anlamlı bir bütün oluşturan bölümlere isim verilmekte, yani kodlama yapılmaktadır. Kodlama ve tema oluşturma aşamasından sonra verilerin okuyucunun anlayabileceği bir dille düzenlenmesi gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). İçerik analizinin son aşamasında tanımlanan veriler, yorumlanarak sonuçlar çıkarılmaktadır. Araştırma sürecinde, yorumlama sürekli yapılmakta ve tüm bulgu ve yorumlar dikkate alınarak araştırmanın sonucuna ulaşılmaktadır (Büyüköztürk vd., 2014).

Bu çalışmada, ses eğitimi sürecinde belirlenen uygulamaların ortaokul öğrencilerinin diksiyon eksikliklerini gidermeye yönelik etkisi üzerine yapılan görüşmelerde elde edilen veriler görüşme sorularında belirlenen alanlara ait başlıklara altında bilgisayara aktarılmıştır. Toplam 24 sayfa veri metni elde edilmiştir. Veri metinleri okunarak içerik analizine başlanılmıştır. Bu doğrultuda, ilk kodlama işlemleri yapılarak ve kod listesi tespit edilmiştir. Kodlar gruplandırılarak ilk kategori oluşturulup, tekrar gözden geçirilerek gereken düzenlemeler yapılmıştır. Yapılan incelemeler neticesinde temalar belirlenmiştir. Daha sonraki aşamada ise toplanan verileri anlamlandırmak, bulgular arasındaki ilişkileri açıklamak ve sonuç çıkarmak amacıyla bulgular yorumlanmıştır.

Nitel araştırmalara yöneltile en önemli eleştiri güvenilirlik ve geçerlikle ilgili olup, Lincoln ve Guba (1985; Akt. Aybek ve Aslan, 2015)'a göre inandırıcılık, aktarılabilirlik,

tutarlılık ve teyit edilebilirlik şeklinde nitel araştırmada geçerlik ve güvenirlik için dört yöntem bulunmaktadır. Bu çalışmada da geçerlik ve güvenirlik için bu yöntemler dikkate alınmıştır.

Nitel araştırmalarda inandırıcılık (i geçerlik) konusunda araştırmacının; veri kaynakları ile iletişim içinde olması, detaylı veri toplaması, çeşitleme (veri kaynakları, yöntem ve araştırmacı) yapması ve katılımcı teyidini geekleştirmesi gerekli olup (Aldan Karademir, 2013), inandırıcılığı (i geçerliği) sağlama yöntemleri olarak sıralanmaktadır. Bu araştırmada da i geçerliği sağlamak amacıyla; öğrencilerle yapılan görüşmeler 20-25 dakika sürmüş ve öğrenciler ile uzun süreli etkileşim sağlanmıştır. Görüşme sonucunda elde edilen veriler kavramsal ereve temel alınarak, birbiriyle sürekli kıyaslanıp, yorumlanıp ortaya çıkarılmıştır. Öğrencilerin görüşme sorularına verdikleri yanıtlar tekrar okunarak teyit edilmiştir.

Nitel araştırmalarda önemli olan noktalardan biri de araştırmanın yapıldığı mekan, katılımcılar ve araştırma ile ilgili detaylı ve doğru bilgi verme olup, araştırma sonuçlarının aktarılabilirliği açısından zorunludur. Böylelikle çalışmayı inceleyen kişiler, bu sonuçların kendi çalışmalarıyla ortak noktalar taşıyıp taşımadığı ile ilgili fikir sahibi olabilmektedirler (Güler, Halıioğlu ve Taşgın, 2013). Bu araştırmada da dış geçerliği sağlamak amacıyla araştırma sürecinde yapılan tüm işlemler detaylı bir biçimde aktarılmıştır. Öğrencilerle yapılan görüşmelerden elde edilen verilere içerik analizi yapılarak kodlamalar açığa çıkarılmış, analize kaynaklık eden doğrudan alıntılar herhangi bir değişiklik yapılmadan tırnak içerisinde italik yazı stiliyle metin içerisinde verilmiştir. Ayrıca araştırmaya katılan kişilerin kimlik gizliliğine zen gösterilerek alıntı yapılan yerleri belirten açıklayıcı kısaltmalara yer verilmiştir. Örneğin; görüşmelerden elde edilen doğrudan alıntılarının başına, (1, 2, 3,...) yazılarak ifade edilmiştir. Bu ifade içerisinde bulunan kısaltmaların anlamı ise şyledir: "1"=ğrenci-1 (Katılımcı kişi ve sırası).

Aktarılabilirliği artırmada ikinci bir yöntem olarak, amaçlı örnekleme ele alınmaktadır. Derinlemesine görüşmelerin daha kapsamlı geekleştirilebilmesi için Sivas il merkez köyünde MEB'e bağlı Yıldız Ortaokulu'nda öğrenim görmekte olan 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinden 12 ğrenci nitel araştırma çalışma grubuna alınarak, amaçlı örnekleme yapılmış ve araştırmanın nitel boyutunun aktarılabilirliği artırılmıştır.

Araştırma sonuçlarının inandırıcılığı açısından önemli olan bir diğer konu güvenilirlik olup, araştırmalarda gerek teyit edilebilirlik (dış güvenilirlik) gerekse tutarlılık (iç güvenilirlik) kapsamında alınması gereken birtakım tedbirler bulunmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu doğrultuda; toplanan veriler ilk olarak araştırmacı tarafından analiz edilmiş ve sonrasında tez danışmanı ile aynı işlemler tekrarlanmıştır.

Nitel araştırmalarda, güvenilirlik için odaklanılan alanlardan biri olan tutarlılığa önem verilmektedir (Aldan Karademir, 2013). Bu araştırmada da görüşme yoluyla elde edilen veriler, doğrudan alıntılarla sunulmuş ve sonuçların verilerle uyumlu olmasına özen gösterilmiştir.

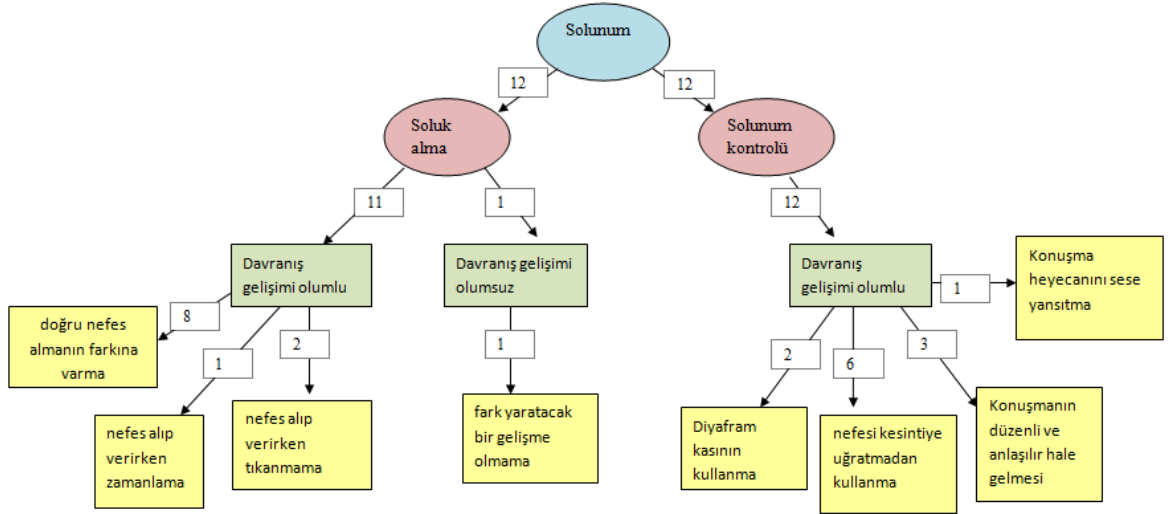

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

Bu başlık altında, araştırmada öğrencilerle yapılan diksiyon çalışmalarından elde edilen veriler ve çözümlenmeleri bulunmaktadır. Çözümleme yapılırken ilk olarak kod listesi oluşturulmuştur. Sonraki aşamada bu kod listelerinin kendi içerisinde tutarlı olmasına özen gösterilerek ana kodlara ve bu kodlara ait alt kodlara ayrılmıştır. Böylelikle veriler arasındaki bağlantılar daha somut görülmüştür. Elde edilen kodlamalar ve frekanslar tablolaştırılarak sunulmuştur. Frekansların verilmesindeki amaç, mevcut verilerin nerede yoğunlaştığını ortaya koymaktır. Ayrıca veri kaybını engellemek ve çözümlenmelerin geçerliliğini belirtmek için doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

Ortaokul öğrencilerine ses eğitimi çalışmaları sonucunda solunum ögesine dönük sorulan iki soru olup bu öğeye dönük model aşağıda sunulmuştur.

Şekil 5. Ses Eğitim Sürecinin Solunum Ögesine Dönük Model

Solunum ögesine dönük sorulan sorulardan ilki olan soluk alma ile ilgili "doğru yerde ve biçimde soluk alma davranışlarının gelişimi" ne ilişkin görüşleri sorulmuştur. Öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaplardan; 'davranış gelişimi olumlu' ve 'davranış gelişimi nötr' olmak üzere iki alt tema oluşturulmuştur. Bu temalara ait kodlamalar Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Doğru yerde ve biçimde soluk alma davranışlarının gelişimine ilişkin Alt Tema ve Kodlamalar

Alt temalar (Doğru yerde ve biçimde soluk alma davranışlarının gelişimi)	f
Davranış gelişimi olumlu	11
Doğru nefes almanın farkına varma (ö2,ö3,ö4,ö5,ö6,ö8)	8
Nefes alıp-verirken tıkanmama (ö1, ö7)	2
Nefes alıp-verirken zamanlama (ö10)	1
Davranış gelişimi nötr	1
Fark yaratacak bir gelişme olmama (ö12)	1
Toplam	12

Tablo 2 incelendiğinde, 'davranış gelişimi olumlu' ve 'davranış gelişimi nötr' olmak üzere iki alt temanın oluştuğu görülmektedir. Davranış gelişiminin olumlu olduğunu belirten 11 öğrenci olup, ses eğitim egzersizleri ile doğru biçimde soluk aldıklarının farkına vardıklarını, nefes alıp-verirken tıkanmadıklarını ve konuşma esnasında doğru zamanda soluklarını kontrol ettiklerini belirtmektedirler. Bu alt temaya kaynaklık eden öğrencilerin görüşlerinden örneklere aşağıda yer verilmiştir.

"Ses eğitimi çalışmaları sonucunda nefes alış-verişleri daha doğru bir şekilde gerçekleşti." (ö5)

"Önceden şarkı söylediğimde diyafram kasımı nasıl kullanacağımı bilmiyordum. Tıkanıp kalıyordum. Ses eğitimi çalışmalarını öğrendikten sonra diyaframdan nefes almayı ve daha rahat şarkı söylemeyi öğrendim" (ö7)

"Ses eğitimi çalışmalarında doğru yerde soluk alma davranışlarımız geliştiği için soluk almamızdaki yanlışlıklar düzeldi." (ö5)

Ortaokul öğrencilerine ses eğitimi çalışmaları sonucunda solunum ögesine dönük sorulan iki sorudan ikincisi olan soluk alma ilgili "Solunum kontrolü sağlama davranışlarının gelişimi" ne ilişkin görüşleri sorulmuştur. Öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaplardan; 'davranış gelişimi olumlu' şeklinde tek alt tema oluşturulmuştur. Bu temaya ait kodlamalar Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Solunum kontrolü sağlama davranışlarının gelişimine ilişkin Alt Tema ve Kodlamalar

Alt temalar (Solunum kontrolü sağlama davranışlarının gelişimi)	f
Davranış gelişimi olumlu	12
Nefesi kesintiye uğratmadan kullanma (ö2,ö3,ö8,ö9,ö10,ö11)	6
Konuşmanın düzenli ve anlaşılır hale gelmesi (ö5, ö6,ö12)	3
Diyafram kasını kullanma(ö1, ö7)	2
Konuşma heyecanını sese yansıtma (ö4)	1
Toplam	12

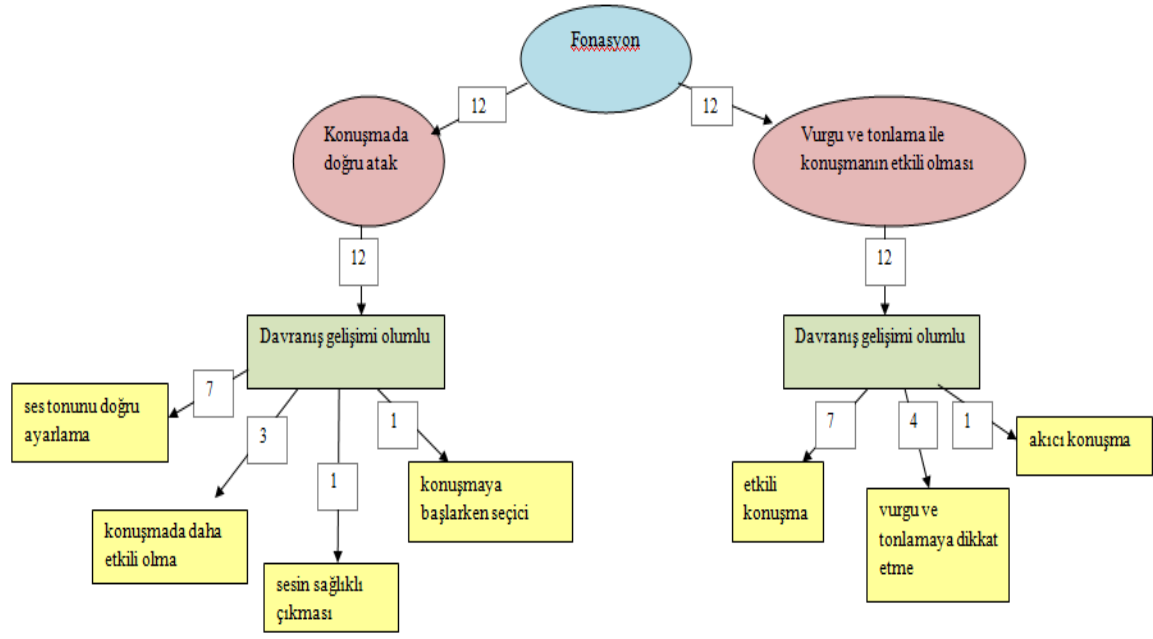
Tablo 3 incelendiğinde, 'davranış gelişimi olumlu' olmak üzere tek alt temanın olduğu görülmektedir. Öğrencilerin tamamı ses eğitimi sonucu solunum kontrolü sağlama davranışı kazandıklarını belirtmektedir. Öğrencilerin bu davranışını kazandıklarını düşünmelerindeki sebepler; nefesi kesintiye uğratmadan/tıkanmadan kullanma, konuşmanın düzenli ve anlaşılır hale gelmesi, diyafram kasını düzgün kullanmayı öğrenme ve heyecanını seslerine yansıtılmayı öğrenebilmeleri şeklinde belirtilmiştir. Bu alt temaya kaynaklık eden öğrencilerin görüşlerinden örneklere aşağıda yer verilmiştir.

"Eğitimden sonra kontrolümü sağlayabiliyorum. Konuşurken heyecanlandığımda artık sesime yansıtıyorum." (ö4)

"Çalışmalarımız sonucunda ses eğitiminde solunum kontrolümüz belirli bir şekilde gelişti. Konuşmam esnasında duraksama yapacağım yerleri belirlememi sağladı."(ö6)

"Eğitimin sonucunda soluk alma yeteneğim gelişti. Bu durumu sesimin, konuşmamın düzgün olmasından anlıyorum." (ö12)

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerine ses eğitimi çalışmaları sonucunda fonasyon ögesine dönük iki soru sorulmuş olup bu ögeye dönük model aşağıda sunulmuştur.

Şekil 6. Ses Eğitim Sürecinin Fonasyon Ögesine Dönük Model

Fonasyon ögesine dönük ilk soruda "Konuşmaya doğru atak ile başlama davranışlarının gelişimi" ne ilişkin görüşleri sorulmuştur. Öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaplardan; 'davranış gelişimi olumlu' şeklinde tek alt tema oluşturulmuştur. Bu temaya ait kodlamalar Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Konuşmaya doğru atak ile başlama davranışlarının gelişimine ilişkin Alt Tema ve Kodlamalar

Alt temalar (Konuşmaya doğru atak ile başlama davranışlarının gelişimi)	f
Davranış gelişimi olumlu	12
Sesin tonunu doğru ayarlama (ö2,ö3,ö5,ö6,ö10,ö11,ö12)	7
Konuşmada daha etkili olma (ö4, ö8,ö19)	3
Sesin sağlıklı çıkması (ö7)	1
Konuşmaya başlarken seçici olma (ö1)	1
Toplam	12

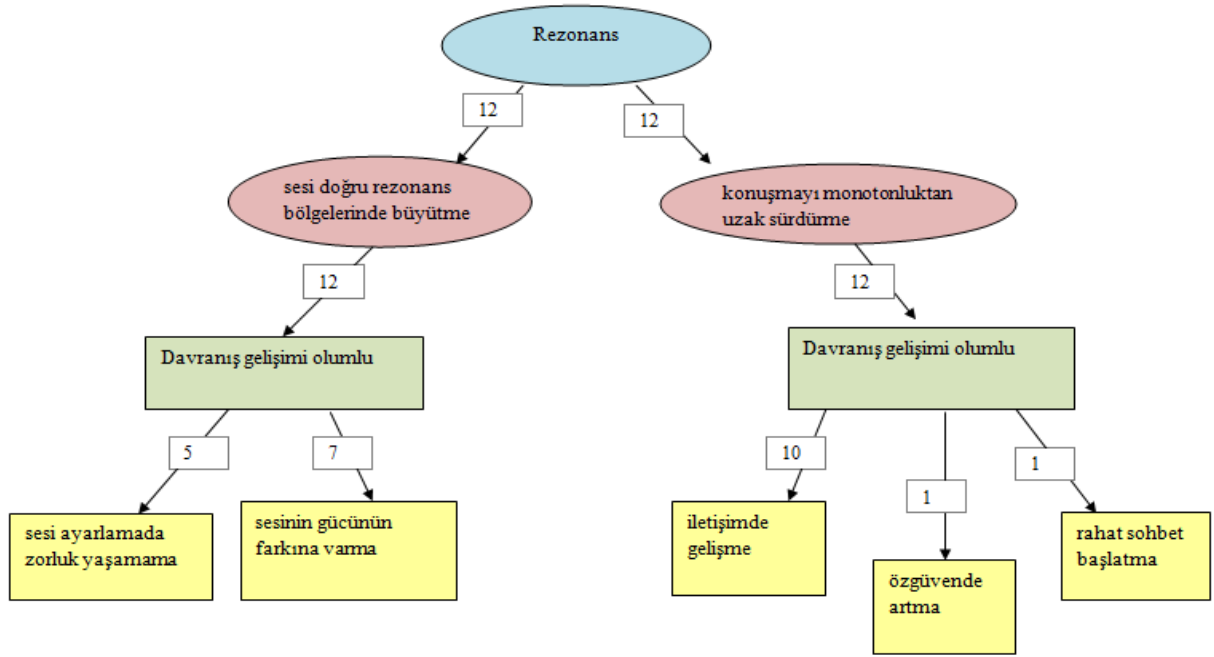
Tablo 4 incelendiğinde, 'davranış gelişimi olumlu' olmak üzere tek alt temanın olduğu görülmektedir. Ses eğitimleri sonucunda konuşmaya doğru atak ile başlama davranışlarının geliştiğini belirten 12 öğrenci bulunmaktadır. Öğrenciler bu davranıştaki olumlu gelişimin en çok ses tonunu doğru ayarlamaya katkı sağladığını belirtmektedirler. Örnek öğrenci görüşleri aşağıdaki gibidir:

"Konuşmaya tonlama konusunda daha doğru ataklarla başlama konusunda olumlu yönde ilerleme oldu."(ö5)

"Önceden bir nefeste çok hızlı konuşuyordum. Boğulacak gibi oluyordum. Şimdi ise daha bilinçli hale geldim. Çok rahat konuşmaya başladım (ö7)

"Konuşmaya başlarken doğru yerde sesimizi ayarlıyoruz. (ö11)

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerine ses eğitimi çalışmaları sonucunda rezonans ögesine ilişkin iki soru sorulmuş ve bu ögeye dönük model aşağıda sunulmuştur.

Şekil 7. Ses Eğitim Sürecinin Rezonans Ögesine Dönük Model

Rezonans ögesine dönük iki soru sorulmuş olup bu sorulardan ilki "Sesi doğru rezonans bölgesinde büyütme davranışlarının gelişimi" ne ilişkin görüşlerine yöneliktir. Öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaplardan; 'davranış gelişimi olumlu' şeklinde tek alt tema oluşturulmuştur. Bu temaya ait kodlamalar Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Sesi doğru rezonans bölgesinde büyütme davranışlarının gelişimine ilişkin Alt Tema ve Kodlamalar

Alt temalar (Sesi doğru rezonans bölgesinde büyütme davranışlarının gelişimi)	f
Davranış gelişimi olumlu	12
Sesin ayarlamada zorluk yaşamama (ö1,ö2,ö6,ö7,ö9)	5
Sesinin gücünün farkına varma (ö3,ö4,ö5, ö8,ö10,ö11,ö12)	7
Toplam	12

Tablo 5 incelendiğinde, 'davranış gelişimi olumlu' olmak üzere tek alt temanın olduğu görülmektedir. Ortaokul öğrencilerinin ses eğitimi sonucunda sesi doğru rezonans bölgesinde büyütme davranışlarını kazandıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin çoğunluğu bu davranışı kazanmalarının sonucunda seslerinin gücünün farkına vardıklarını belirtmektedir. Bu tema için veri kaynağı olan öğretmen görüşlerinden örneklerle aşağıda yer verilmiştir.

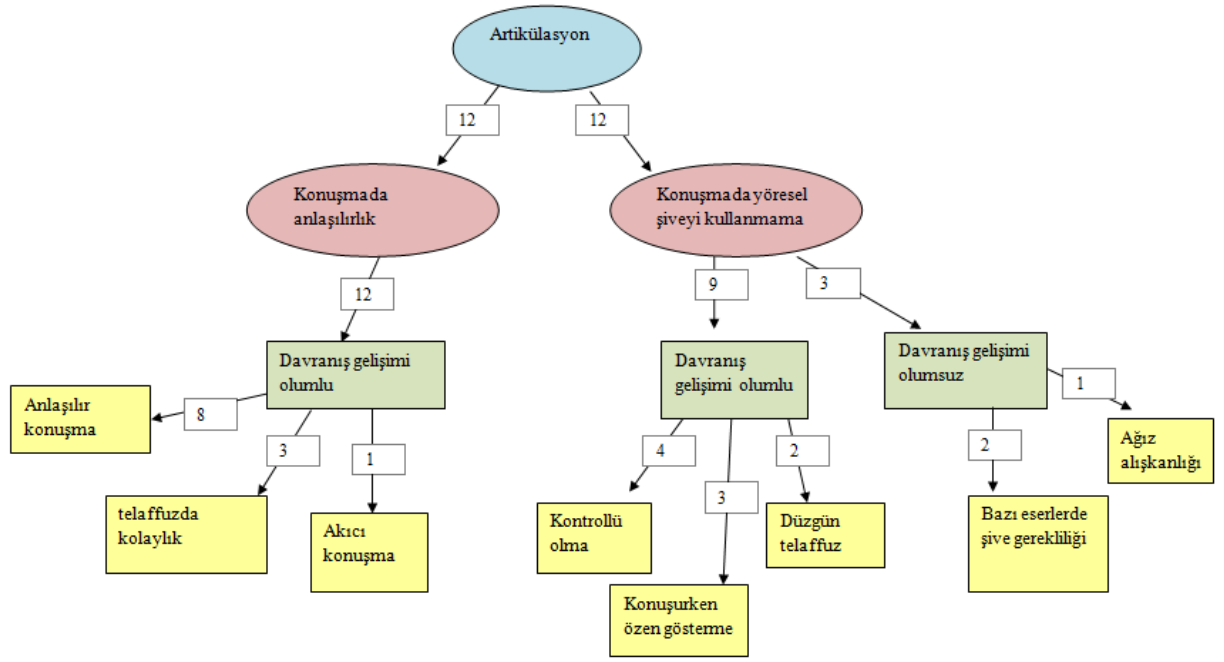
"Bir sürü yeni bilgiler öğrendim. Rezonans bölgeleri ile ilgili. Sesimi yükselttiğimde boğazım ağrıyıyor." (ö1)

"Çalışmalarla sesimizin karşı tarafa doğru gitmesini öğrendim. Böylelikle iletişimde sorun yaşamadan ses düzeyimi kontrol edebiliyorum."(ö6)

"Sesimin güzelliklerini fark edebiliyorum. Yerine göre alçaltıp yerine göre yükseltebiliyorum. Önceden hep aynı hızda söylerdim Artık yapmıyorum. Çünkü benim yaptığının yanlış olduğunu anladım."(ö7)

"Ses eğitimi çalışmaları sonucunda rezonans ve ağız içi boşluklarımızı güzel kullandık."(ö9)

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerine ses eğitimi çalışmaları sonucunda artikülasyon ögesine dönük iki soru sorulmuş olup bu öğeye dönük model aşağıda sunulmuştur.

Şekil 8. Ses Eğitim Sürecinin Artikülasyon Ögesine Dönük Model

Artikülasyon ögesine dönük sorulardan ilki "Konuşmada anlaşılabilirlik (artikülasyon) sağlama davranışlarının gelişimi" ne ilişkin görüşleridir. Öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaplardan; 'davranış gelişimi olumlu' şeklinde tek alt tema oluşturulmuştur. Bu temaya ait kodlamalar Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Konuşmada anlaşılabilirlik (artikülasyon) sağlama davranışlarının gelişimine ilişkin Alt Tema ve Kodlamalar

Alt temalar (Konuşmada anlaşılabilirlik (artikülasyon) sağlama davranışlarının gelişimi)	f
Davranış gelişimi olumlu	12
Anlaşılır/tane tane konuşma (ö1, ö4, ö7, ö8, ö9, ö10, ö11, ö12)	8
Kelimelerin Telaffuzunda kolaylık sağlama (ö3, ö5, ö6)	3
Akıcı konuşma (ö2)	1
Toplam	12

Tablo 6 incelendiğinde, 'davranış gelişimi olumlu' olmak üzere tek alt temanın olduğu görülmektedir. Öğrenci görüşleri ışığında edinilen bilgilere göre, öğrencilerin tamamının ses eğitim egzersizleri vasıtasıyla konuşmada anlaşılabilirliği sağlama davranışını kazandıkları anlaşılmaktadır. Bu davranış neticesinde; tane tane/anlaşılır konuşabildiklerini, kelimeleri/harfleri doğru telaffuz ettiklerini, daha akıcı konuşup, kendilerini diğer insanlara daha iyi anlatabildiklerini belirtmişlerdir. Bu bulgulara ilişkin öğrenci görüşlerinden örnekler aşağıda verilmiştir.

"Artık tane tane konuşmaya ve anlaşılır konuşmaya özen gösteriyorum." (ö1)

"Ses eğitimi çalışmalarımız sonucunda konuşmalarımın daha anlaşılır ve akıcı olduğunu düşünüyorum."(ö2)

"Ses eğitimi çalışmalarımız öncesinde yabancı kelimeleri düzgün söyleyemiyordum. Eskisine göre daha güzel okuyorum artık."(ö3)

"Öğrendiğimiz harf takımları ve çalışmalarla daha anlaşılır konuşmayı başardık."(ö4)

"Ses eğitimi çalışmalarımız sonucunda diksiyon ve tonlamada düzelme oldu."(ö5)

Ortaokul öğrencilerine ses eğitimi çalışmaları sonucunda artikülasyon ögesine ilişkin sorulan iki sorudan ikincisi ise "Konuşmada yöresel şiveyi (diyalekt) kullanmama davranışlarının gelişimi" ne ilişkin görüşleridir. Öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaplardan; 'davranış gelişimi olumlu' ve 'davranış gelişimi olumsuz' olmak üzere iki alt tema oluşturulmuştur. Bu temalara ait kodlamalar Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Konuşmada yöresel şiveyi (diyalekt) kullanmama davranışlarının gelişimine ilişkin Alt Tema ve Kodlamalar

Alt temalar (Konuşmada yöresel şiveyi (diyalekt) kullanmama davranışlarının gelişimi)	f
Davranış gelişimi olumlu	9
Konuşurken kontrollü olma (ö6, ö9, ö11, ö12)	4
Konuşurken özen gösterme (ö1, ö2, ö3)	3
Kelimeleri düzgün telaffuz etme (ö4, ö7)	2
Davranış gelişimi olumsuz	3
Ağız alışkanlıkları (ö5, ö10)	2
Bazı eserlerde şive gerekliliği (ö8)	1
Toplam	12

Tablo 7'de görüldüğü gibi ortaokul öğrencilerinin görüşleri doğrultusunda edinilen bilgilere göre, ses eğitimi egzersizleri sonucunda konuşmada/telaffuzda yöresel şiveyi kullanmama davranışını 9 öğrencinin kazandığı anlaşılmaktadır. Bu davranışı kazanan öğrencilerin, konuşurken daha dikkatli/kontrollü olmaya başladıklarını, konuşurken şive kullanmamaya özen gösterdiklerini ve harf/kelime telaffuzunda daha düzgün bir Türkçe kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerden 3'ü ise ses eğitimi çalışmalarında şivenin kullanılmamasına yönelik davranış geliştirmediklerini, buna sebep olarak da ağız alışkanlıklarını ve bazı eserlerde şive gerekliliğini göstermişlerdir. Bu bulgulara ilişkin öğrenci görüşlerinden örnekler aşağıda verilmiştir.

"Bulduğumuz yerin şivesini kullanmaya daha az kullanmaya özen gösteriyorum" (ö1)

"Önceden de şiveli konuşmuyordum ama Daha da özen gösteriyorum artık."
(ö3)

"Konuşmada şive kullanımını çok etkilemedi. Çünkü okulda dikkat ediyorum ama evde ailemle yine yöresel şiveyi kullanıyorum." (ö5)

"Alıştığım için şiveli konuşuyorum fakat dikkat ediyorum." (ö10)

Ortaokul öğrencilerine ses eğitimi çalışmaları sonucunda "Vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme davranışlarının gelişimi" ne ilişkin görüşleri sorulmuştur. Öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaplardan; 'davranış gelişimi olumlu' olmak üzere tek alt tema oluşturulmuştur. Bu temalara ait kodlamalar Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8.Vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme davranışlarının gelişimine ilişkin Alt Tema ve Kodlamalar

Alt temalar(Vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme davranışlarının gelişimi)	f
Davranış gelişimi olumlu	12
Etkili konuşma (ö4, ö6, ö7, ö8, ö9, ö10, ö11)	7
Vurgu ve tonlamaya dikkat etme (ö1, ö3, ö5, ö12)	4
Akıcı konuşma (ö2)	1
Toplam	12

Tablo 8 incelendiğinde ortaokul öğrencilerinin görüşleri doğrultusunda elde edilen bilgilere göre, ses eğitimi egzersizlerinde vurgu ve tonlamalarla diksiyon eksikliklerini gidermeye yönelik davranışın 12 öğrencide de olumlu geliştiği görülmektedir. Bu davranış ile birlikte; daha etkili ve akıcı konuşmalar yaptıklarını ve bir eserin gerekli yer ve zamanında vurgu ve tonlamaları yapmaya dikkat ettiklerini ifade etmişlerdir. Örnek öğrenci görüşleri aşağıdaki gibidir:

"Ses eğitimimiz sonucunda vurgu ve tonlamaları daha etkili kullanmayı ve bu sayede akıcı konuşmayı öğrendim." (ö2)

"Ses eğitimi çalışmasında etkili konuşmak için vurgulu konuşmanın faydasını öğrendik." (ö4)

"Ses eğitimi çalışmaları sonucunda vurgu ve tonlamanın önemini öğrendim. Konuşmamın arkadaşlarım tarafından daha çok dinlendiğimi gördüm." (ö8)

"Tiyatro yaparken de faydasını gördük. Böylelikle yüksek-alçak sese dikkat ediyorum." (ö11)

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerine ses eğitimi çalışmaları sonucunda rezonans ögesine dönük bir diğer soru ise "Konuşmayı doğal, rahat ve canlı sürdürme davranışlarının gelişimi" ne ilişkin görüşleridir. Öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaplardan; 'davranış gelişimi olumlu' şeklinde tek alt tema oluşturulmuştur. Bu temaya ait kodlamalar Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Konuşmayı doğal, rahat ve canlı sürdürme davranışlarının gelişimine ilişkin Alt Tema ve Kodlamalar

Alt temalar (Konuşmayı doğal, rahat ve canlı sürdürme davranışlarının gelişimi)	f
Davranış gelişimi olumlu	12
İletişimde gelişme (ö1, ö2, ö4, ö6, ö7, ö8, ö9, ö10, ö11, ö12)	10
Özgüvende artma (ö3)	1
Rahat sohbet başlatma (ö5)	1
Toplam	12

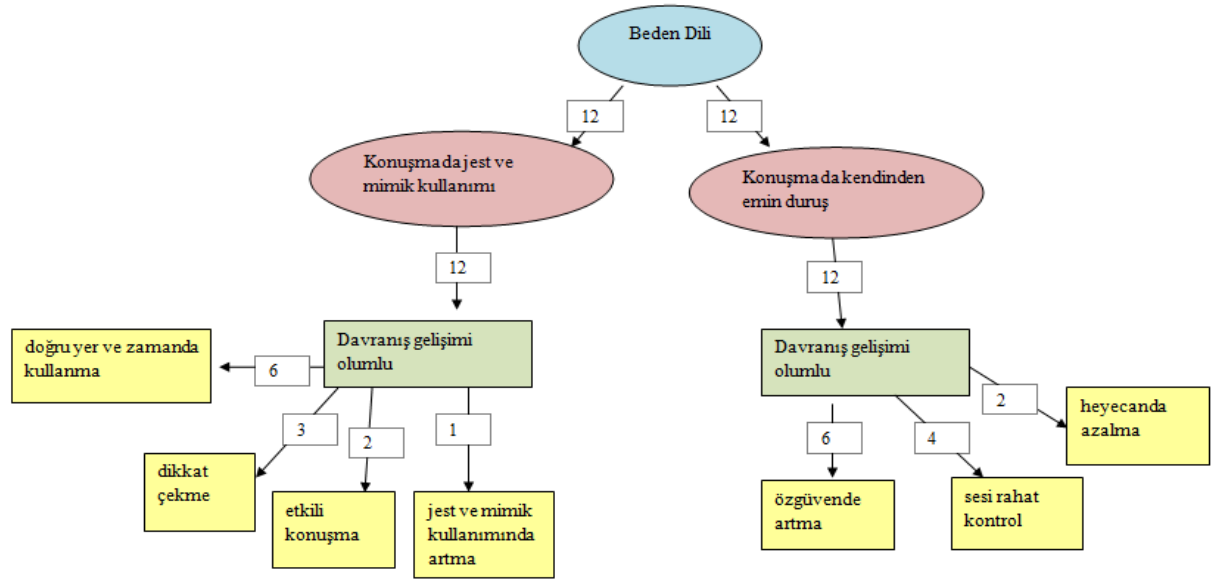
Tablo 9'da görüldüğü gibi ortaokul öğrencilerinin görüşleri doğrultusunda ses eğitimi egzersizleri sonucunda rezonans ögesine dönük çalışmalar yapılarak konuşmayı monotonluktan uzak sürdürme davranışını kazandıkları görülmüştür. Bu davranışın sonucu olarak; iletmek istedikleri mesajları diğer insanlara daha rahat ilettiklerini (iletişim becerilerinde olumlu yönde bir gelişme olduğunu), çevrelerinde rahatlıkla bir sohbeti başlatabildiklerini ve özgüvenlerinde artma olduğunu belirtmişlerdir. Örnek öğrenci görüşleri aşağıdaki gibidir:

"Daha rahat ve canlı şarkı söylemeye başladım. Bu eğitim arkadaşlarımla ve öğretmenlerimle olan iletişimimin olumlu gelişmesine katkı sağladı." (ö1)

"Önceden rahat konuşamıyordum. Artık kendime olan güvenle rahat ve doğal konuşuyorum." (ö3)

"Ses çalışmaları sırasında önce anlam veremedim çalışmalara. Önce komik ve ilginç buldum. Mam, Mom, Möm, Na, Ne, Ni, No, Nu çalışırken çok gülmüştüm. Şimdi artık gülmüyorum anladım önemini. Bana çok şey kazandırdı bu çalışmalar." (ö7)

Ortaokul öğrencilerine ses eğitimi çalışmaları sonucunda beden dilini etkin kullanıma ilişkin iki soru sorulmuş olup bu öğeye dönük model aşağıda sunulmuştur.

Şekil 9. Ses Eğitim Sürecinde Beden Dili Kullanımına İlişkin Model

Beden dilini etkin kullanıma ilişkin sorulardan ilki "Konuşma sırasında jest ve mimikleri doğru ve uygun şekilde kullanma davranışlarının gelişimi" ne yöneliktir. Öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaplardan; 'davranış gelişimi olumlu' şeklinde tek alt tema oluşturulmuştur. Bu temaya ait kodlamalar Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Konuşma sırasında jest ve mimikleri doğru ve uygun şekilde kullanma davranışlarının gelişimine ilişkin alt tema ve kodlamalar

Alt temalar (Konuşma sırasında jest ve mimikleri doğru ve uygun şekilde kullanma davranışlarının gelişimi)	f
Davranış gelişimi olumlu	12
Doğru yer ve zamanda kullanma (ö2, ö4, ö5, ö6, ö9, ö10)	6
Bu şekilde konuşarak dikkat çekme (ö1, ö3, ö7)	3
Etkili konuşma (ö8, ö11)	2
Jest ve mimiklerin kullanımında artma (ö12)	1
Toplam	12

Tablo 10'da görüldüğü gibi ortaokul öğrencilerinin görüşleri incelendiğinde, ses eğitimi çalışmalarında beden dilini geliştirmeye yönelik egzersizler yoluyla öğrencilerin tamamının konuşma esnasında beden dilini uygun şekilde kullanma davranışını kazandıkları görülmüştür. Bu davranış neticesinde; konuşmayı jest ve mimiklerle doğru yer ve zamanda

desteklediklerini, bu şekilde konuşmanın dikkat çekici olduğunu, konuşmalarının daha etkili hale geldiğini belirtmişlerdir. Örnek öğrenci görüşleri aşağıdaki gibidir:

"Ses eğitimi çalışmaları sonucunda jest ve mimiklerin doğru kullanımının önemini öğrendim. Böylece söylemek istediğim cümleyi daha etkili hale getirdim." (ö8)

"Ses eğitimi çalışmaları sonucunda jest ve mimiklerimi geliştirdim. Konuşma ve eser seslendirirken daha fazla kullanmaya başladığımı fark ettim." (ö12)

Ortaokul öğrencilerine ses eğitimi çalışmaları sonucunda beden dilini doğru kullanıma ilişkin sorulan bir diğer soru ise "Konuşma süresince kendinden emin bir duruş, tavır sergileme davranışlarının gelişimi" ne ilişkindir. Öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaplardan; 'davranış gelişimi olumlu' şeklinde tek alt tema oluşturulmuştur. Bu temaya ait kodlamalar Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Konuşma süresince kendinden emin bir duruş, tavır sergileme davranışlarının gelişimine yönelik Alt Tema ve Kodlamalar

Alt temalar (Konuşma süresince kendinden emin bir duruş, tavır sergileme davranışlarının gelişimi)	f
Davranış gelişimi olumlu	12
Özgüvende artma (ö1, ö2, ö4, ö7, ö10, ö11)	6
Sesi daha rahat kontrol edebilme (ö5, ö6, ö8, ö9)	4
Heyecanda azalma (ö3, ö12)	2
Toplam	12

Tablo 11 incelendiğinde ses eğitim çalışmalarında öğrencilerin tamamının konuşma sürecinde kendinden emin duruş, tavır sergileme davranışlarının olumlu yönde geliştiği belirlenmiştir. Bu davranış sonucunda; öğrencilerin özgüvenlerinde artış, sesini daha doğru kontrol edebilme ve heyecanda azalma olduğu belirtilmiştir. Örnek öğrenci görüşleri aşağıdaki gibidir:

"Kendime çok güvenmeye başladım. Heyecanım tamamen azaldı" (ö3)

"Olumlu yönde katkı sağladığımı düşünüyorum. Doğru duruşun doğru düzgün ses çıkarmama katkısı olduğunu gördüm" (ö5)

"Konuşmalarımnda emin bir duruş tavır sergilemeye başladım. Sesim geri planda kalmıyor. Güçlü çıkan sesim duruşuma da yansıyor."(ö9)

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde; araştırmanın bulgularından hareketle ulaşılan sonuçlar açıklanmıştır. Elde edilen bu sonuçlar, ilgili alan yazınla ilişkilendirilerek tartışılmış ve araştırmaya bağlı olarak ortaya çıkan önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

Sonuç bölümünde, nitel boyutta yürütülen çalışmanın sonuçları sunulmuştur.

Ortaokul öğrencilerinin ses eğitimi ile diksiyon eksikliklerini gidermeye yönelik yapılan uygulamalar sonucunda yapılan görüşmeler ışığında ses eğitiminin solunum ögesi ile ilgili olarak; ses eğitimi sonucunda doğru yerde ve biçimde soluk aldıklarının farkına vardıklarını, nefes alıp-verirken tıkanmadıklarını ve konuşma esnasında doğru zamanda soluklarını kontrol ettiklerini belirtmektedirler. Öğrencilerin tamamı ses eğitimi sonucu solunum kontrolü sağlama davranışı kazandıklarını belirtmektedir. Öğrencilerin bu davranışını kazandıklarını düşünmelerindeki sebepler; Nefesi kesintiye uğratmadan/tıkanmadan kullanma, konuşmanın düzenli ve anlaşılır hale gelmesi, diyafram kasını düzgün kullanmayı öğrenme ve heyecanını seslerine yansıtılmayı öğrenebilmeleri şeklinde belirtilmiştir. Konuşma ve şarkı seslendirmede doğru biçimde soluk almama kelime söylemlerindeki yöre ve sokak ağzının rahatlığıyla gelişigüzel hareket etme serbestliğinin azaldığının çalışmalarla birlikte olumlu sonuçlar verdiği söylenebilir. Araştırma sonucuna benzer sonuçlar Güray (2013) tarafından yapılan çalışmada tespit edilmiştir. Bu çalışmada, çalışmalar süresince katılımcıların, solunum sistemi ve doğru nefes alıp veremelerinde kavram yanlışlarının olduğu tespit edilmiştir. Eğitim süresi içinde uygulamalarla bu davranışlarda gelişme gözlenmiştir. Nefes egzersizleri ile doğru soluk alma ve solunum denetimini sağlama davranışlarındaki gelişim, politikacıların konuşma becerileri üzerinde olumlu etkiler oluşturmuştur.

Ses eğitimi çalışmalarıyla diksiyon eksikliklerini gidermeye yönelik yapılan fonasyon çalışmalarında konuşmaya doğru noktada başlama, vurgu ve tonlamalarla konuşmanın etkililiği artırma ile ilgili ortaokul öğrencileri ile görüşmeler yapılmış olup, görüşme

sonucunda ses eğitimleri sonucunda öğrencilerin tamamının konuşmaya doğru noktada başlama davranışlarının geliştiğini belirtirken, öğrenciler bu davranıştaki olumlu gelişmenin en çok ses tonunu doğru ayarlamaya katkı sağladığını belirtmektedirler. Ses eğitimi çalışmalarından vurgu ve tonlamalarla konuşmanın etkililiği hale getirme davranışının yine öğrencilerin tamamında olumlu geliştiği görülmektedir. Bu davranış ile birlikte; daha etkili ve akıcı konuşmalar yaptıklarını ve bir eserin gerekli yer ve zamanında vurgu ve tonlamaları yapmaya dikkat ettiklerini ifade etmişlerdir. Solunum-ses-söz bağlantısı ile oluşturulan fonasyon çalışmalarının olumlu sonuçlanmış olmasının diksiyon eksikliklerini gidermeye katkı sağlayacağı düşünülebilir.

Ses eğitim sürecinin basamaklarından sesin rezonatör bölgelere gönderilerek tını kazandırılması başlığı altında yapılan çalışmalarda sesi doğru rezonans noktalarında çoğaltma ve konuşmayı doğal, rahat ve canlı olarak sürdürmeye odaklanılmıştır. Ortaokul öğrencileriyle yapılan görüşmeler sonucunda; öğrencilerin ses eğitimi sonucunda sesi doğru rezonans noktasında çoğaltma davranışlarını kazandıkları belirlenmiştir. Böylece seslerinin gücünün farkına vardıklarını belirtmektedirler. Öğrencilerin ses eğitimi egzersizleri ile konuşmayı monotonluktan uzak devam ettirebildiklerine yönelik davranışını kazandıkları görülmüştür. Bu davranışın sonucu olarak; iletmek istedikleri mesajları diğer insanlara daha rahat ifade ettikleri (iletişim becerilerinde olumlu yönde bir gelişme olduğunu), çevrelerinde rahatlıkla bir sohbeti başlatabildiklerini ve özgüvenlerinde artma olduğunu belirtmişlerdir.

Ses eğitim sürecinin en önemli basamaklarından biri olan artikülasyona yönelik uygulanan egzersizlerin; konuşmanın anlaşılabilirliğine ve yöresel şiveden kaynaklanan konuşma kusurlarının giderilmesine odaklanıldığı bu çalışmada öğrencilerle yapılan görüşmeler neticesinde; öğrencilerin ses eğitim süreci sonunda konuşmalarının anlaşılabilirliğine yönelik davranış kazandıkları anlaşılmaktadır. Bu davranış sonucunda; tane tane/anlaşılır konuşabildiklerini, kelimeleri doğru telaffuz ettiklerini, daha akıcı konuşup, kendilerini daha iyi ifade ettiklerini belirtmişlerdir. Ses eğitimi süreci neticesinde konuşmada yöresel şiveyi kullanmama davranışını 9 öğrencinin kazandıkları anlaşılmaktadır. Bu davranışın sonucu olarak, konuşurken daha dikkatli/kontrollü olmaya başladıklarını, konuşurken şive kullanmamaya özen gösterdiklerini ve doğru harf/kelime telaffuzuyla daha düzgün bir Türkçe kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerden 3'ü ise ses eğitimi çalışmalarında şivenin kullanılmamasına yönelik davranış geliştirmediklerini, buna sebep olarak da ağız alışkanlıklarını ve bazı eserlerde şive gerekliliğini göstermişlerdir. Tütüncü (2017) tarafından

yapılan araştırmada da harflerin nasıl telaffuz edileceğini bilmemek, harfleri doğru yerde tınlatamamak ile eř değer görülüp, kişinin repertuar eğitiminden önce sesin öğelerini öğrenmesi, nefes egzersizleri sonucunda şan nefesini en doğru şekilde alması, rezonans boşluklarının neler olduğunu biliyor olması ve eser icra edeceği müziğe ait dilin diksiyon kurallarını bilmesi, harf telaffuzlarına hkim olması gerekliliği sonucuna ulaşılmıştır. Evren (2011) tarafından yapılan çalışmada ise ses eğitimi içeriğinde bulunan dil-konuşma öğesinin; bedensel-zihinsel farkındalık, nefes, ses üretme ve yayma çalışmalarıyla birlikte değerlendirilebilecek bir süreç olduğunu ve verilen konuşma eğitiminin gerek müzik eğitimi alan bireyler için gerekse mesleklerini aktif konuşma içinde sürdüren (ğretmen, avukat, spiker vb.) kişiler için büyük bir öneme sahip olduğunu vurgulamaktadır. Literatürdeki alışmalar, bu araştırmada ses eğitimi kapsamında yapılan solunum, fonasyon, rezonans ve artikülasyon egzersizlerinin önemini desteklemektedir.

Bu araştırmanın çalışma süreci öncesinde ses ve diksiyon egzersizleri konularında ğrencilerinin farkındalıklarının yeterli olmadığı, bilgi ve uygulama eksikliklerinin olduğu gözlemlenmiştir. Ses eğitimine yönelik çalışmalara başladıktan sonraki süreçte de öğrencilerin çalışma saatleri dışında da gün içerisinde, teneffüs aralarında günlük iki veya üç fazla diyaloga girilerek kelimelerin düzgün kullanımında ki farkındalıklarını arttığı araştırmacı tarafından gözlemlenmiştir. İki şehir, iki kültür (Sivas –Tokat) arasına sıkışmış olan bireylerin gelenek göreneklerin harmanlaşmış olduğu, yöresel şivenin (diyalekt) yoğun olduğu bir yerde diksiyon eksikliklerini gidermeye yönelik yapılan çalışmanın öğrencilerde olumlu etkiler yaratması umut verici olup, eğitim sistemi içine diksiyon eksikliğini gidermeye yönelik ses eğitimi çalışmalarının dahil edilmesinin özelden genele bir hareketle hem öğrencilere hem de toplum yararına faydalı olacağı düşünülebilir.

Duruş ve hissettiklerini vücut pozisyonuna aktarma (beden dili), konuşma sırasında jest ve mimiklerin yerinde kullanma, konuşma boyunca kendinden emin bir duruş, tavır sergilemenin konuşma becerilerinin gelişmesi açısından önemli olduğu düşünülerek bu durumlara yönelik çalışmalar yapılmıştır. alışmalar sonucunda; öğrencilerin tamamının konuşmada jest ve mimikleri doğru ve uygun şekilde kullanma davranışını kazandıkları grlmştir. Bu davranışın sonucu olarak; konuşmayı jest ve mimiklerle doğru yer ve zamanda desteklediklerini, bu şekilde konuşmanın dikkat çekici olduğunu, konuşmalarının daha etkili hale geldiğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin tamamının konuşma sürecinde kendinden emin duruş, tavır sergileme davranışlarının olumlu yönde geliştiği, böylelikle

öğrencilerin özgüvenlerinde artış, sesini daha doğru kontrol edebilme ve heyecanda azalma olduğu belirtilmiştir. Polat (2017) ses eğitiminin temel boyutlarının ve farklı söyleme tekniklerinin kazandırılmasında kullanılan belli başlı kavramların yeterliliğine ilişkin uzman görüşlerinin belirlenebilmesi ve "Temel Öğeler ve Çeşitli Söyleme Teknikleri Performans Değerlendirme Ölçeği" örneğinin oluşturulması amacıyla yaptığı çalışmada temel öğelerin: postür, solunum, rezonans, artikülasyon, diksiyon olduğunu tespit etmiştir. Bu çalışmada da ses eğitimi kapsamında yapılan çalışmalarda bu öğeler üzerinde durulmuştur. Bu çalışmada, egzersizler sürdürülürken 5 ve 6. sınıf öğrencilerinin daha çok model alarak ve taklit yöntemiyle başarıya ulaştığı gözlemlenmiştir. 5 ve 6. sınıf öğrencilerine göre 7 ve 8. sınıfların öğrendikleri teorik bilgileri pratiğe dökmeleri zaman açısından daha kısa sürmüştür. Bu durumda zeka yaşları ve konuya farklı bakış açılarını kullanarak yaklaşımları onları bir adım önde tutmuş olabilir.

5.2. Öneriler

Bireye etkili konuşma becerisi kazandırma davranışının sağlanmasında diksiyon eğitiminin önemi büyüktür. Diksiyon eğitime yönelik eksikliklerin ses eğitimi çalışmalarından yararlanılarak giderilmesi ve verilen bu eğitimin ne derece etkili olduğunu belirlemek amacıyla öğrencilerle görüşmeler yapılmış elde edilen sonuçlar doğrultusunda da geliştirilen öneriler aşağıda sunulmuştur.

- Yöresel şiveden kaynaklı konuşma problemlerinin çözümlenmesi için daha uzun süreli ve daha ayrıntılı olarak planlanan çalışmaların yapılması önerilmektedir.
- Bu çalışmada görüşmeler çalışmanın nitel boyutunu oluşturmaktadır. Ses eğitime yönelik yapılan uygulamalar öncesinde öğrencilerde mevcut durumun tespiti için ön test, uygulama yapıldıktan sonra da uygulamanın etkililiğini ölçmek amacıyla son test yapıp çalışmayı deneysel biçimde yapıp nicel boyut kazandırarak probleme yönelik derinlemesine karma desenli bir çalışma da yapılabilir.
- Öğrencilere model olan ve sesini mesleğinde kullanan kişiler arasında bulunan öğretmenlere hizmet içi eğitimler yoluyla etkili konuşma eğitimleri planlanmalıdır.
- Ses eğitim sürecinin öğelerini kapsayan ölçekler geliştirilerek, ses eğitimi uygulamalarında sergilenen performansın derinlemesine ölçülmesi sağlanıp bilimsel çalışmalarda kullanılabilir.

- Okullarda farklı branştaki öğretmenler ile ortak görüşme sonucu disiplinler arası bağlantı kurularak farklı derslerde doğru ve etkili konuşma becerisi çalışmaları yapılması sağlanabilir.
- Ses eğitimi destekleyici ve konuşma becerisini geliştirici olan diksiyon dersi ayrıca müfredat programına dâhil edilebilir.
- Müzik derslerinde daha üretime dönük ve etkili ses eğitimi çalışmaları için ders saatlerinin arttırılması ve müzik odaları oluşturularak ses eğitimi uygulamaları için daha uygun hale getirilmesi (araç-gereç, daha bol zaman, ses yalıtımı vb.) sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Aldan-Karademir, Ç. (2013). *Öğretmen adaylarının sorgulama ve eleştirel düşünme becerilerinin öğretmen öz-yeterlik düzeyine etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Apaydın, M. (1988). *Çokseslilik ve Çoksesli Korolar*, 1.Türkiye Müzik Kongresi, Kültür ve Turizm Bakanlığı, 14-18 Haziran.
- Arslan, A. (2017). *Türkçe öğretiminde istasyon tekniği kullanımının öğrencilerde akademik başarıya, tutuma ve kalıcılığa etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Aybek, B. ve Aslan, S. (2015). Sınıf öğretmenlerinin ilkokul 3. sınıf fen bilimleri dersi öğretim programına yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(41), 883-894.
- Aziz, A. (2011). *Siyasette Etkili İletişim Teknikleri*. İstanbul: Başlık Yayın Grubu.
- Belgin, E. (1995). Sesin Gelişimi, Kullanılması, Eğitim ve Korunması. (Yayımlanmamış Ders Notları), Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ankara.
- Biröl Bahar, G. (2003). Müzik Öğretmeni adaylarında düzgün, doğru ve etkili konuşma yönünden bireysel ses eğitimi dersinin önemi. Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu, Malatya.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (17. Baskı). Ankara: Pegem A yayıncılık.
- Cura, O. (1990). Ses Türleri. Otolarengolojide ve Sanat Dallarında Disfoniler İnternasyonal Sempozyumu. İstanbul.
- Çamdan Sakız Akıyor Notaları. 04 Kasım 2017 tarihinde http://www.turkuler.com/nota/ezgi_camdan_sakiz_akiyor.html adresinden erişildi.
- Çevik, S.(1999). *Koro Eğitimi Yönetimi ve Teknikleri*, (2. baskı). Ankara: Yurtrenkleri Yayınevi.
- Çuhadar, H.C. (2016). Müzik ve Müzik Eğitimi, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 25, Sayı: 1, Sayfa: 217-230.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*, (2. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erdoğan, S. (2008). *Ses Eğitimi'ndeki Terminoloji ve Temel Kavramlar Bazında Öğrenci Yeterliliklerinin İncelenmesi*, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Öğretmenliği Programı, İzmir.

- Ertuğrul, A. (2006). *Mesleki Müzik Eğitimi Veren Konservatuarlardaki Diksiyon Eğitiminin Niteliği*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Evren, G.F. (2011). *Ses Eğitimi Çalışmalarının İngilizce Konuşma Sorunlarının Giderilmesindeki Etkisi*, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Gesi Bağları Notaları 04 Kasım 2017 tarihinde <http://www.sarkinotalari.net/gesi-baglari-notalari> adresinden erişildi.
- Güler, A., Halıcioğlu, M. B. ve Taşgın, S. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gültek, B. (2002). Müziğin çocuklar üzerindeki olumlu etkileri. *Çoluk Çocuk Dergisi*, Cilt: 11, Sayfa: 29.
- Günaydın, Y. (2006). *Ana Dili Öğretiminde Diksiyon Uygulamaları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Gürhan, D. (2013). *Ses eğitimi çalışmalarının politikacıların konuşma becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gürzap, C. (2009). *Söz Söyleme ve Diksiyon*, (13. baskı), İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Hitabet metni örnekleri. 01 Kasım 2017 tarihinde <https://diksiyon.org/soluk-calismasi/> adresinden erişildi.
- Kalinka Notaları. 04 Kasım 2017 tarihinde <http://www.izmirpiyano.com/2014/12/kalinka.html?sref=pi> adresinden erişildi.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi*, (26. baskı). Ankara: Nobel yayın dağıtım.
- Kartal, M. (2007). *Konuşmacılar ve şarkıcılar için ses teknikleri*, (2. baskı), İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Kartal, M. (2009). *Ses Teknikleri*, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Kartal, M. (2013). *Ses Teknikleri*. Ray Yayıncılık, İstanbul.
- Kızıldeli, N. (2008). *Programlı bir ses eğitimine bağlı olarak solunum mekanizmasının sesin algısal, görsel, akustik ve aerodinamik özellikleri üzerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kolçak, O. (1998). *Ses Eğitimi ve Şarkı Sanatı*, İstanbul, Esin Yayınevi.
- Kuram, S. ve Çiftçi, E. (2018). Sınıf öğretmeni adaylarının ses eğitimi çalışmalarının konuşma becerilerine etkisi üzerine görüşleri. *Sanat Eğitim Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 2.

- Kuru, O. (2013). *Akıcı konuşma problemi yaşayan ilkökul 4. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerinin geliştirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Leonardo Da Vinci, boyun anatomisi. 21 Ekim 2017 tarihinde <https://www.pinterest.com/pin/419749627739606129/?autologin=true> adresinden erişildi.
- MEB (2008). "*Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programı*" Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara.
- MEB (2015). Hayvanlarda solunum ve dolaşım sistemi, Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara.
- Nurol, S. (2009). *Spikerlik eğitiminde ses kalitesi ve boğumlama bozukluklarının düzeltilmesinde ses eğitimi yöntemlerinin etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Önen, U. (2007). *Ses kayıt ve müzik teknolojileri*. İstanbul: Çitlembik Yayıncılık.
- Özel, I. (2012). *Bireysel ses eğitiminde piyano eşliğinin önemi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Özkan, I. H. (1990). *Türk musikisi nazariyatı ve usuller kudüm velveleler*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Perçin, Y. (1999). Üç Büyük Kentimizde Çok Sesli Çocuk Koroları ve Müzik Eğitimimiz, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Polat, S. (2017). Ses eğitiminin temel öğeleri ve çeşitli söyleme tekniklerine yönelik uzman görüşleri ve performans değerlendirme ölçeği örneği. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 1, Sayfa: 1-18.
- Sabar, G. (2008). *Sesimiz Eğitimi ve Korunması*, Pan Yayıncılık, İstanbul.
- Say, A. (2001). *Müziğin Kitabı*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Sert, G., Kurtoğlu, M., Akıncı, A. ve Seferoğlu, S. S. (2012). *Öğretmelerin Teknoloji Kullanma Durumlarını İnceleyen Araştırmalara Bir Bakış: Bir İçerik Analizi Çalışması*. Akademik Bilişim' 12- XIV. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, 251-257.
- Suluk çalışması. 01 kasım 2017 tarihinde <https://diksiyon.org/hitabet-metni-ornekleri/> adresinden erişildi.
- Tavşancıl, E., ve Aslan, E. (2001). *İçerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Topçuoğlu, F. ve Özden, M. (2012). *Diksiyon ve konuşma eğitimi*, (1. baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Töreyin, A.M. (2008). *Ses Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yöntemler*. Ankara: Sözkese Matbaacılık.
- Tütüncü, B. (2017). *Türk sanat müziği solist icrasında ses eğitimi ve telaffuzun önemi*.Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Uçan, A.(1994). *Müzik Eğitimi. Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar*. Müzik Ansiklopedisi.
- Uçgun, D. (2007). Konuşma Eğitimi Etkileyen Faktörler. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:22, Cilt:1, Sayfa:59-67.
- Vural, B. (2005). *Uygulama ve Örneklerle Doğru ve Güzel Konuşma Sanatı, Fonetik-Diksiyon-Artikülasyon*. İstanbul: Bilge Matbaacılık.
- Yaşar,Y. (2015). *Güzel sanatlar ve spor liselerinde koro çalışmalarında karşılaşılan ses eğitimi ile ilgili sorunların çözümüne ilişkin yaklaşımlar*. Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Yelken, Kürşat (2005). *Farklı Müzik Türlerinde Eğitim Gören Öğrencilerin Seslerinin Akustik Analiz İle Karşılaştırılması*. Uzmanlık Tezi. Sağlık Bakanlığı Taksim Eğitim ve Araştırma Hastanesi KBB. Baş Ve Boyun Cerrahisi Kliniği, İstanbul.
- Yesterday Notaları. 04 Kasım 2017 tarihinde <http://www.sarkinotalari.net/the-beatles-yesterday-notalari> adresinden erişildi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yiğit, N. (1998). Fonasyon Sistemindeki Anatomik Yapıların Ses Üzerindeki Etkileri, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Zeytinyağlı Yiyemem Aman Notaları. 04 Kasım 2017 tarihinde http://www.turkuler.com/nota/ezgi_zeytinyagli_yiyemem.html adresinden erişildi.

EKLER

EK-1 ÖĞRENCİ GÖRÜŞME FORMU

Değerli öğrenciler,

Bu araştırmanın amacı, müzik eğitim sürecinin en önemli basamağı olan ses eğitim sürecinde diksiyon eksikliklerini gidermeye yönelik farklı uygulamaların sizler üzerindeki etkisini belirlemektir. Bu doğrultuda sizden istenen formu doldururken her bir soruyu dikkatlice okuyarak uygun cevabı vermenizdir. Görüşleriniz doğrultusunda elde edilen bilgiler sadece bilimsel amaçla kullanılacaktır. Katılımınız için teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Mustafa Hilmi BULUT

Hasan SARITAŞ

Cumhuriyet Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİLER

Cinsiyetiniz: Kadın ()

Erkek ()

Sınıf : 5. Sınıf ()

6. Sınıf ()

7. Sınıf ()

8. Sınıf ()

GÖRÜŞME SORULARI

1) Ses eğitimi çalışmalarını sonucunda doğru yerde ve biçimde soluk alma davranışlarının gelişimi ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

.....
.....
.....
.....

2) Ses eğitimi çalışmalarını sonucunda solunum kontrolü sağlama davranışlarının gelişimi ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

.....
.....
.....
.....

3) Ses eğitimi çalışmalarını sonucunda konuşmaya doğru atak ile başlama davranışlarının gelişimi ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

.....
.....
.....
.....

4) Ses eğitimi çalışmalarının sonucunda sesinizi doğru rezonans bölgelerinde büyütme davranışlarınızın gelişimi ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

5) Ses eğitimi çalışmalarının sonucunda konuşmanızda anlaşılabilirlik (artikülasyon) sağlama davranışlarınızın gelişimi ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

6) Ses eğitimi çalışmalarının sonucunda konuşmanızda yöresel şiveyi kullanmama (diyalekt) davranışlarınızın gelişimi ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

7) Ses eğitimi çalışmalarının sonucunda vurgu ve tonlamalarda konuşmanızı etkili hale getirme davranışlarınızın gelişimi ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

8) Ses eğitimi çalışmalarının sonucunda konuşmanızı doğal, rahat ve canlı sürdürme (monotonluktan uzak) davranışlarınızın gelişimi ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

9) Ses eğitimi çalışmalarının sonucunda konuşmanız sırasında jest ve mimikleri doğru ve uygun şekilde kullanma davranışlarınızın gelişimi ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

10) Ses eğitimi çalışmalarının sonucunda konuşmanız süresince kendinizden emin bir duruş, tavır sergileme davranışlarınızın gelişimi ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

EK-2 İZİN BELGESİ

Kimden: [Hasan Ali s](#) >

Kime: dgurhan@ankara.edu.tr >

demgurhan@hotmail.com >

HS

Gizle

Tez Çalışması.

Evvvlsi gün 13:39

Merhaba hocam, ben Cumhuriyet Üniversitesi, Müzik Eğitimi bölümünde yüksek lisans öğrencisi Hasan SARITAŞ.

Sizin "SES EĞİTİMİ ÇALIŞMALARININ POLİTİKACILARIN KONUŞMA BECERİLERİNE ETKİSİ" adlı doktora tez çalışmanızda kullanmış olduğunuz davranış gözlem formundaki ölçütlerinizden yola çıkarak görüşme formu hazırlayıp "Ses Eğitiminde Diksiyon Eğitiminin Eksiklikleri Üzerine Bir Çalışma" adlı tez çalışmamda kullanmam gerekmektedir. Bu hususta davranış gözlem formunuzdan yararlanabilir miyim? Teşekkür ederim çalışmalarınızda kolaylıklar dilerim.

Demet Gurhan

11:46

DG

Ynt: Tez Çalışması.

[Ayrıntılar](#)

Kime: Hasan Ali s

Merhaba,
Tezde ve sonrasındaki yayınlarda gerekli atıf ve kaynak gösterimlerini yaparak yararlanabilirsiniz. İyi çalışmalar.

EK-3 ESER NOTALARI

ÇAMDAN SAKIZ AKIYOR

derleyen : muzaffer sarısozen
kaynak : özer doğuç
nota : muzaffer sarısozen
yöre: kahramanmaraş-elbistan

ÇAM DAN SA KIZ A KI YOR ÇAMDAN SA KIZ A NI YOR
KIZ NI ŞAN LIN BA KI YOR OY ZA LIM NEN Nİ NEN Nİ
ES Kİ DE Nİ ŞAN LIN GEL MİŞ ES Kİ DE Nİ ŞAN LIN BEL MİŞ
BUR CA BUR CA KO KU YOR OY ZA LIM NEN Nİ NEN Nİ
O YA NA DÖN DER BE Nİ BU YA NA DÖN DER BE Nİ
SAĞ YA NIM DA YA RAM VAR SOL YA NA DÖN DER BE Nİ

ÇAMDAN SAKIZ AKIYOR
KIZ NIŞANLIN BAKIYOR
ESKİDE NİŞANLIN GELMİŞ
BURCA BURCA KOKUYOR

DAMA BULGUR SEERLERLER
ÇIKMA BOYUN GÖRERLER
SAÇIN İBRİŞİM TELİ
HANÇERE BAĞ ÖRERLER

BAĞ LANTI

O YANA DÖNDER BENİ
BU YANA DÖNDER BENİ
SAĞ YANIMDA YARAM VAR
SOL YANA DÖNDER BENİ

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA No: 631
İNCELEME TARİHİ: 15. 3. 1974

YÖRESİ
KAYSERİ
KİMDEN ALINDIĞI
A. GAZİ AYHAN

SÜRESİ

GESİ BAĞLARI

DERLEYEN
M. SARISÖZEN

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
M. SARISÖZEN

Saz

I II

O F GE Sİ BAĞ LA RIN DA

DO LA NI YO RU M Yİ TİR R Dİ M

YA RI Mİ A MAN A RA NI YO RUM

Yİ Tİ R

DİM YA RI Mİ A MA NA RA NI

YO RUM

Saz

BİR ÇİFT SE LÂ MI NA

(G E S İ B A Ğ L A R I)
Sahife - 2

GÜ VE Nİ YO RU... M GE LO TU... R

YA Nİ MA HAL LE Rİ Mİ SÖ... Y LE YİM

Saz

HA LI... M

DE... N Bİ... L Mİ YOR BE NO YA Rİ NE...

Y LE YİM

Saz

O...

GE Sİ BA Ğ LA RIN DAN GEL SİN GE Çİ... L Sİ... N
GE Sİ BA Ğ LA RIN DA BİR TOP GÜ LÜ... M VA... R

KU HE RU... L SU... N MA SA... LAR
HE YA... L LA... H TAN KO... RK MAZ

(GEŞİ BAĞLARI)
Sahife- 3

RA KI KON YAK İ
SA NA BA NA Ö CİL LÜM SİN VAR

Saz

KU RU... L
HE YA... L

SU... N MA SA LAR RA KI KON YAK İ
LAH TAN KO... RK MAZ SA NA BA NA Ö

Saz

CİL SİN
LÜM VAR

HER KES SEV Dİ Ğİ Nİ
Ö LÜM VAR DA ŞU DÜN

AL SIN SE Çİ... L Sİ... N AT MA
YA DA ZU LÜ... M VA... R GE MA LO

A NAM AT MA ŞU DAĞ LA RIN A...
TU... R YA Nİ MA HAL LE Rİ Mİ SÖ...

... R DI NA
... Y LE YİM

(GESİ BAĞLARI)
Sayfa-4

Kİ M SE LE R YAN MA SIN
HA Lİ M DE N BİL Mİ YOR

A NAM YAN SIN DE R Dİ ME
BE NO YA RI NE Y LE YİM

Kuvvet

- 1 -

OF GESİ BAĞLARINDA DOLANIYORUM
YİTİRDİM YARİMİ (aman) ARANIYORUM
BİR ÇİFT SELÂMINA GÜVENİYORUM
Bağlantı - GEL OTUR YANIMA HALLERİMİ SÖYLEYİM
HALİMDEN BİLMİYOR BEN O YARI NEYLEYİM

- 2 -

OF GESİ BAĞLARIMDAN GELSİN GEÇİLSİN
KURULSUN MAŞALAR RAKI KONYAK İÇİLSİN
HERKES SEVDİĞİNİ ALSIN SEÇİLSİN
Bağlantı - ATMA ANAM ATMA ŞU DAĞLARIN ARDINA
KİMSELER YANMASIN ANAM YANSIN DERDİME

- 3 -

OF GESİ BAĞLARINDA BİR TOP GÜLÜM VAR
HEY ALLAHTAN KORKMAZ SANA BANA ÖLÜM VAR
ÖLÜM VARDI ŞU DÜNYADA ZULÜM VAR
Bağlantı - GEL OTUR YANIMA HALLERİMİ SÖYLEYİM
HALİMDEN BİLMİYOR BEN O YARI NEYLEYİM

ZEYTİNYAĞLI YİYEMEM AMAN

türkü sitesi

ZEY TİN YAĞ LI Yİ YE ME MA MA N BAS MA DA
 KA RA Ü ZÜM AS MA SI YE Şİ
 AS MA DA NÜ ZÜM AL DI M SA PI

FİS TAN Gİ YE ME MA MA N BAS MA DA FİS TAN
 LO LUR YAZ MA SI YE Şİ LO LUR
 Nİ U ZU HAL DI M SA PI Nİ U

Gİ YE ME MA MAN SE NİN Gİ Bİ CA Hİ LE
 YAZ MA SI BEN YA RİM DEN AY RİL MAM
 ZU NAL DIM VE RİN BE NİM YA Rİ Mİ

BE NE FEN DIM Dİ YE ME MA MA N BE NE
 KA RA YA ZI YAZ MA SI KA RA
 AN NEM DE Nİ ZU NAL DI M AN NEM

FEN DİM Dİ YE ME MA MAN KAL DİM DU MA Nİ Gİ DAĞ LAR
 YA ZI YAZ MA SI " " " " " "
 DE Nİ ZI NAL DİM " " " " " "

DA SEV Gİ Lİ YA RİM NE RE LER DE
 " " " " " " " " " "

— 1 —

ZEYTİNYAĞLI YİYEMEM AMAN
 BASMADA FİSTAN ÇİYEMEM AMAN
 SENİN GİBİ CAHİLE
 BEN EFENDİM DİYEMEM AMAN.
 Bağlantı: KALDIM DUMANÇI DAĞLARDA
 SEVGİLİ YARIM NERELEERDE.

— 2 —

KARA ÜZÜM ASMASI
 YEŞİL OLUR YAZMASI
 BEN YARIMDEN AYRILMAM
 KARA YAZI YAZMASI.
 Bağlantı:

— 3 —

ASMADAN ÜZÜM ALDIM
 SAPINI UZUN ALDIM
 VERİN BENİM YARIMI
 ANNEMDEN İZİN ALDIM.
 Bağlantı:

YESTERDAY

Copyright © 1965 NORTHERN SONGS LIMITED
All Rights Administered by BLACKWOOD MUSIC INC. under license from ATV MUSIC (MACLEN)
Used by Permission

Words and Music by
JOHN LENNON & PAUL McCARTNEY

Moderato

F Em7 A7 Dm Dm/C B \flat C7 F C/E

Yes - ter - day, all my trou - bles seemed so far a - way, Now it looks as though they're here to stay, - Oh
Sud - den - ly, I'm not half the man I used to be, There's a shad - ow hang - ing o - ver me, - Oh

Dm G B \flat F A11 A7 Dm C B \flat Dm/A Gm C F

I be - lieve in Yes - ter - day, - Why she had to go I don't know, she would - n't say.
Yes - ter - day - came sud - den - ly, -

A11 A7 Dm C B \flat Dm/A Gm C F Em7 A7 Dm Dm/C

I said some - thing wrong, now I long for Yes - ter - day. Yes - ter - day, love was such an eas - y game to play

B \flat C F C/E Dm G B \flat F F/C G/B B \flat F

Now I need a place to hide a - way - Oh I be - lieve in Yes - ter - day, - Mm mm mm mm mm. _____

Kalinka

Ka - lin-ka, Ka - lin-ka, Ka - lin-ka, ma - ya! Vsadu ya-go-da ma -
 lin-ka, ma - lin-ka, ma - ya. ya. — 1. Pod sa - sno-iu,
 pod ze - le - no-iu. Spat pa-la - zhi - te — vy me - nia. Ah!
 Ah, liuli, liuli, ah, liuli, liuli. Spat pala - zhi - te — vy menia!

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Ad Soyadı : Hasan SARITAŞ

Doğum Yeri ve Tarihi : Sivas – 27.02.1986

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Müzik Öğretmenliği

Yabancı Dil: İngilizce

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar : Artova Yatılı Bölge Ortaokulu, Artova/TOKAT (2012-2015)

: Kervansaray Ortaokulu, Merkez/TOKAT (2015-2016)

: Yıldız Ortaokulu, Merkez/SİVAS (2017.- halen)

İletişim

E-posta Adresi : hasanalisaritas@hotmail.com

Tarih : .../05/2019